

B3 Πρόγραμμα Σπουδών για τη διδασκαλία Στοιχείων Ιστορίας και Πολιτισμού στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Σειρά υλικού:	α) <i>Εμείς και οι Άλλοι</i> β) Από τη Ζωή των Ελλήνων της Διασποράς
Ομάδα – στόχος:	Όλες
Ηλικία μαθητών:	6 – 16 ετών
Βαθμίδα εκπαίδευσης:	Πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια
Μορφή εκπαίδευσης:	Όλες
Διάρκεια σπουδών:	9 έτη x 3 ώρες εβδομαδιαίως
Χώρα διαμονής:	Όλες
Επίπεδα υλικού:	Τέσσερα (4) 1^ο επίπεδο: κατά προσέγγιση 1 ^η και 2 ^α τάξη Το άτομο και η οικογένειά του (οικο - ιστορία). 2^ο επίπεδο: κατά προσέγγιση 3 ^η και 4 ^η τάξη Το άτομο, η οικογένεια και ο περίγυρός του (τοπο-ιστορία). 3^ο επίπεδο: κατά προσέγγιση 5 ^η και 6 ^η τάξη Χώρα προέλευσης και παροικίες (κοινωνιο- και εθνο-ιστορία). 4^ο επίπεδο: κατά προσέγγιση 7 ^η - 9 ^η / 10 ^η τάξη Ελληνική και παροικιακή ιστορία σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο πλαίσιο (εθνο- και κοσμο-ιστορία).

3.1 Εισαγωγή

Το Πρόγραμμα Σπουδών των Στοιχείων Ιστορίας και Πολιτισμού (Π.Σ.Σ.Ι.Π.) προσπαθεί να αναπτύξει μια αρχιτεκτονική διδασκαλία, η οποία θα επενδύει στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης¹ και θα ενθαρρύνει τη μελέτη των ιστορικών και πολιτιστικών² στοιχείων, εκκινώντας από τον κοινωνικο-πολιτισμικό χώρο του έλληνα μαθητή της Διασποράς. Παράλληλα, στο πρόγραμμα αυτό γίνεται προσπάθεια ο μαθητής να μάθει να επιλέγει και να χρησιμοποιεί ένα ευρύ φάσμα πηγών ιστορικής πληροφόρησης, να καταφεύγει στην επιτόπια παρατήρηση και να αποκτά εξελικτικά μια ικανότητα «βιωματικής» προσέγγισης του παρελθόντος³.

Το προτεινόμενο Π.Σ.Σ.Ι.Π. επιδιώκει να προβάλλει την ελληνική ιστορία και τον πολιτισμό μέσα από ένα πνεύμα πολυπολιτισμικότητας και οικουμενικότητας, επιχειρώντας παράλληλα να αποτελέσει μέσο ενεργοποίησης του πολιτισμικού κεφαλαίου των ομογενών μαθητών και «τόπο» καλλιέργειας μιας δι-ιστορικής και δι-πολιτισμικής συνείδησης⁴.

Οι προτεινόμενες κατευθύνσεις αναμένεται να βοηθήσουν το μαθητή να γνωρίσει την ιστορία, τα επιτεύγματα, τον τρόπο ζωής, και τις νοοτροπίες των Ελλήνων στην πορεία του χρόνου, να κατανοήσει τα ιστορικο-πολιτιστικά δρώμενα και την εξέλιξη της κοινωνίας, και να διακρίνει τι από όλα αυτά έχει επιβιώσει στον εαυτό του και στο γύρω κοινωνικο-πολιτιστικό του περιβάλλον.

Μια τέτοια διδακτική προσέγγιση δεν αρκείται στην περιγραφή και την αφήγηση, αλλά προχωρά και στην ανάλυση, την ερμηνεία και την εξήγηση των ιστορικών γεγονότων και δράσεων. Δεν παραμένει, κατά το δυνατόν, σε μια γεγονοτική και γραμμική προσέγγιση, αλλά αναζητά κυρίως τη λειτουργική σύνδεση των γεγονότων, τα αίτια εκείνα που κινούν την ιστορική δράση και ερμηνεύουν σε γενικές γραμμές την ιστορία.

Ένα, ωστόσο, από τα σημαντικότερα επιστημολογικά και μεθοδολογικά εγχειρήματα του σύγχρονου παιδαγωγικού λόγου είναι η μεταφορά στην σχολική πράξη των θεωριών της νέας ιστορίας («παιδαγωγική ζεύξη» μεταξύ ιστορικής επιστήμης και σχολικής ιστορίας)⁵. Πρόκειται ακριβώς για ουσιαστικές μεταβολές που συμβαίνουν από τη μια στο χώρο της ιστοριογραφίας και των πολιτισμικών σπουδών

¹ Για τον όρο αυτό και τη σχετική προς τον όρο αυτό βιβλιογραφία βλ. Γ. Φλουρής (1992), *Η Αρχιτεκτονική της Διδασκαλίας και η Διαδικασία της Μάθησης*, Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα. Βλ. επίσης Γ. Φλουρής (1996), *Αρχιτεκτονική της νόησης και της διδασκαλίας*. Προς ένα διδακτικό σύστημα, στο Η. Μαρσαγγούρας (επιμ.), *Η εξέλιξη της διδακτικής*, Αθήνα, Gutenberg, σσ. 231-273, και ιδίως (2001), *Στρατηγικές Διδασκαλίας. Η κριτική σκέψη στη διδακτική πράξη*, Αθήνα, Gutenberg.

² Συνήθως στη βιβλιογραφία γίνεται διάκριση μεταξύ των όρων «πολιτισμικός» και «πολιτιστικός», η μεταξύ τους όμως διαφορά δεν είναι πάντοτε ευδιάκριτη. Το «πολιτιστικός» χρησιμοποιείται για να αποδώσει ενεργητική και δυναμική σημασία: π.χ. πολιτιστικές εκδηλώσεις, πολιτιστικές ανταλλαγές, πολιτιστικά σωματεία, κλπ., ενώ το «πολιτισμικός» για να δηλώσει καταστάσεις και έννοιες πιο μόνιμες, όπως, π.χ., πολιτισμικές διαφορές, πολιτισμική παράδοση, πολιτισμικοί θεσμοί, πολιτισμικό επίπεδο, κλπ.

³ Μια τέτοια εκδοχή διδασκαλίας επενδύει κυρίως στον επαγωγικό συλλογισμό του μαθητή και προχωρά από το συγκεκριμένο και κοινινό στο αφηρημένο και μακρινό. Η συλλογιστική αυτή, εφόσον υποστηρίζεται από τη χρήση κατάλληλου εποπτικού υλικού και πλαισιώνεται από μια διεπιστημονική προσέγγιση, θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική για την ανάπτυξη της δι-ιστορικής σκέψης.

⁴ Για το θέμα της συγκρότησης δι-ιστορικής σκέψης στους έλληνες μαθητές της Διασποράς βλ. Α. Χουρδάκης (2001), *Θεωρητικές και διδακτικές προσεγγίσεις στην ιστορία και στον πολιτισμό: Προλεγόμενα στην σύνταξη ενός Αναλυτικού Προγράμματος για τα ελληνόπουλα του εξωτερικού*, στο Μ. Βάμβουκας, Μ. Δαμανάκης, Γ. Κατσιμαλή, *Προλεγόμενα Αναλυτικού Προγράμματος για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στη Διασπορά*, Ρέθυμνο, Ε. ΔΙΑ. Μ. ΜΕ, σελ. 163.

⁵ Βλ. τελείως ενδεικτικά F. Dosse (1993), *Η ιστορία σε ψίχουλα. Από τα Annales στη Νέα Ιστορία*, μτφρ. Αγγ. Βλαχοπούλου, Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης και Γ. Ίγκερς (1991), *Νέες κατευθύνσεις στην ευρωπαϊκή ιστοριογραφία*, μτφρ. Βασίλης Οικονομίδης, Αθήνα, Γνώση.

(cultural studies)⁶ και από την άλλη στο πεδίο της διαπολιτισμικής προσέγγισης της κοινωνικοποίησης των ελληνοπαίδων του εξωτερικού⁷ και οι οποίες οδήγησαν στη ανάγκη συγκρότησης και εφαρμογής ενός νέου/ εναλλακτικού, «διασπορικού» παραδείγματος διδασκαλίας της ιστορίας και του πολιτισμού για τους έλληνες μαθητές της Διασποράς αλλά και στην ανάγκη συγγραφής νέων / εναλλακτικών εγχειριδίων με ανασηματοδοτημένο ρόλο.

Η πρόταση για μια άλλη θέαση της ιστορίας των Ελλήνων (που σε τελική ανάλυση δεν εξαντλείται στην ιστορία της Ελλάδας), εδράζεται στην παραδοχή ότι η «επίσημη» σχολική ιστορία επιμένει να παραγκωνίζει ή και να αγνοεί σε μεγάλο βαθμό την ιστορία της Διασποράς, αν και η τελευταία αποτελεί οργανικό τμήμα της. Το εναλλακτικό αυτό παιδαγωγικό παράδειγμα αναδεικνύει και προσπαθεί να αξιοποιήσει και την ιστορία της ελληνικής Διασποράς (ενταγμένης μέσα στο συγκείμενο της ιστορίας και του πολιτισμού της χώρας διαβίωσης) ως μια συνθετική ιστορία, μια «ιστορία του τρίτου χώρου»⁸, που θα συνεξετάζει:

- την ιστορία και τον πολιτισμό της χώρας προέλευσης,
- την ιστορία και τον πολιτισμό της χώρας υποδοχής μαζί με
- την ιστορία και τον πολιτισμό των παροικιών.

Η ιστορία στο παιδαγωγικό αυτό παράδειγμα παρουσιάζεται πλέον όχι ως κάτι «δεδομένο», αλλά ως ένα πολυσχιδές πεδίο σύγχρονου προβληματισμού με την προώθηση μιας «ζωντανής σχέσης /σύνδεσης» της σύγχρονης ιστορικής επιστήμης και της παιδαγωγικής προσέγγισης του μαθήματος.

⁶ Βλ. R. Williams (1994), *Κουλτούρα και Ιστορία*, μτφρ. Βεν. Αποστολίδου, Γνώση, Αθήνα.

⁷ Μ. Δαμανάκης (1999), Θεωρητική προσέγγιση της κοινωνικοποίησης των ελληνοπαίδων εξωτερικού, στο Μ. Δαμανάκης (επιμ.), *Παιδεία ομογενών: θεωρητικές και εμπειρικές προσεγγίσεις. Συνολική έκθεση –μελέτη της επιστημονικής επιτροπής του Πανεπιστημίου Κρήτης*, Ρέθυμνο, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., και στον παρόντα τόμο κεφ. 1.6.

⁸ Α. Χουρδάκης (2004), Προς μια «Ιστορία τρίτου Χώρου»: Ζητήματα διδασκαλίας της ιστορίας και του πολιτισμού των Ελλήνων της Διασποράς, στα *Πρακτικά του Συνεδρίου Ιστορία της Νεοελληνικής Διασποράς, Έρευνα και Διδασκαλία*, τομ. Β', Ρέθυμνο, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., σελ. 297-305.

3.2 Το Π.Σ.Σ.Ι.Π για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στη Διασπορά

Οι προσπάθειες οργάνωσης της διδασκαλίας της ιστορίας και του πολιτισμού στην ελληνόγλωσση Διασπορά, εκκινούν από την παραδοχή ότι οι έλληνες μαθητές και μαθήτριες στους οποίους απευθύνεται διαβιώνουν μέσα σε διγλωσσικές και πολυπολιτισμικές συνθήκες όπως και το ότι οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί τους ζουν και εργάζονται μέσα σε ένα οικονομικο-πολιτικό και γλωσσο-πολιτισμικό περιβάλλον παγκοσμιοποιημένο. Συνεπώς γίνεται όλο και περισσότερο συνείδηση ότι η διδασκαλία της εθνικής ιστορίας πρέπει να εντάσσεται μέσα στο πλαίσιο αυτό και να δίδεται έμφαση στην πολυδιάστατη θεώρηση (multidimensional perspective) και τη διαπολιτισμική αλληλεπίδραση (cross-cultural interaction).

Έτσι το προτεινόμενο Π.Σ.Σ.Ι.Π προσανατολίζεται σε:

- μια διδακτική προσέγγιση που θέλει να αντιμετωπίζει την ιστορία ως πρόβλημα (histoire- problème) και όχι μόνο ως απλή αφήγηση. Επιχειρεί να απομακρυνθεί από την παραδοσιακή διδακτική του μαθήματος, η οποία θεωρούσε την ιστορία ως μακρά εξιστόρηση γεγονότων και έδινε έμφαση στη μηχανική απομνημόνευση⁹,
- μια εναλλακτική προσέγγιση που στρέφει το βλέμμα στις ειρηνικές περιόδους (την πολιτιστική δραστηριότητα) -σε αντιδιαστολή με την παραδοσιακή σχολική ιστοριογραφία που ήταν κατεξοχήν στρατιωτικο-πολιτική και διπλωματική-, δίνοντας έμφαση στην καθημερινή ζωή και στις συνήθειες των ανθρώπων, χωρίς ωστόσο να οδηγείται και στο αντίθετο άκρο με το να αποσιωπά τους πολέμους ή να ωραιοποιεί πρόσωπα, γεγονότα και καταστάσεις,
- μια ιστορικο-συγκριτική διαπολιτισμική προσέγγιση που στοχεύει στην επαφή των μαθητών με διάφορους πολιτισμούς, λαμβάνοντας υπόψη και τις εκπαιδευτικές, κοινωνικές, πολιτισμικές αλλά και πολιτικές προσδοκίες των διάφορων εθνικών ομάδων,
- μια προσέγγιση κατανόησης της ιστορίας με βάση όχι μόνο το βραχύ ιστορικό χρόνο, αλλά και τη μέση και μακρά διάρκεια. Έτσι, η κατανόηση των επιμέρους ιστορικών γεγονότων είναι δυνατή μόνο όταν η παρουσίασή τους εντάσσεται σε ένα ευρύτερο χωρο-χρονικό πλαίσιο μέσης και μακράς διάρκειας¹⁰,
- μια διαπραγμάτευση νέων ιστορικών πεδίων και στην ανάδειξη νέων διαστάσεων της ιστοριογραφίας, όπως: η ιστορία των κοινωνικών αναπαραστάσεων (αντιλήψεων, ιδεολογιών, νοοτροπιών, κλπ.), η ιστορία των επιστημών, η ιστορία της τέχνης, η ιστορία της καθημερινής ζωής (μικροϊστορία), η ιστορία της διατροφής, η ιστορία των γυναικών, των παιδιών, των μη προνομιούχων ομάδων, κ.ά.

Η δομή του μαθήματος της ιστορίας και του πολιτισμού για τους έλληνες μαθητές της Διασποράς διακρίνεται σε 4 επίπεδα. Τα επίπεδα, το περιεχόμενό τους και οι σχολικές τάξεις στις οποίες αυτά αντιστοιχούν φαίνονται στον παρακάτω πίνακα:

⁹ Βλ. ενδεικτικά Β. Σκουλάτου (1997), Το μάθημα της ιστορίας στο ελληνικό σχολείο κατά την τελευταία εικοσαετία: εγγενείς παθογένειες και προσπάθειες ανανέωσης, *Νέα Παιδεία*, 82, σελ. 62-68.

¹⁰ F. Braudel (1987), *Μελέτες για την ιστορία*, Αθήνα, Ε.Μ.Ν.Ε.-Μνήμων.

Επίπεδα	Περιεχόμενο	Τάξεις
1ο επίπεδο:	Στοιχεία Ιστορίας και Πολιτισμού Ι	1 ^η – 2 ^α Δημοτικού
2ο επίπεδο:	Στοιχεία Ιστορίας και Πολιτισμού ΙΙ	3 ^η – 4 ^η Δημοτικού
2 ^ο -3 ^ο επίπεδο /μεσοεπίπεδο ¹¹ :	Μυθολογία	4 ^η – 6 ^η Δημοτικού
3ο -4 ^ο επίπεδο/μεσοεπίπεδο:	Ιστορία Αρχαίων και Βυζαντινών Χρόνων	τελευταίες τάξεις Δημοτικού & 1 ^η Γυμνασίου
4 ^ο επίπεδο:	Ιστορία Νεότερου Ελληνισμού	2 ^α – 3 ^η Γυμνασίου

3.3 Γενικοί σκοποί και στόχοι

Οι μεθοδολογικές στρατηγικές και η οργάνωση της διδασκαλίας στο παρόν πρόγραμμα σπουδών ευθυγραμμίζονται τόσο με τις γενικότερες στοχεύσεις της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης¹² όσο και με τις αρχές μιας παιδαγωγικής της ιστορίας προορισμένης για τους έλληνες μαθητές της Διασποράς. Προς την κατεύθυνση αυτή η διδασκαλία της ιστορίας θέτει ως γενικούς σκοπούς της, οι έλληνες μαθητές / -τριες της Διασποράς:

- να αναπτύξουν πρώτα απ' όλα ιστορική και πολιτισμική σκέψη και συνείδηση. Η ο γενικός αυτός σκοπός θα πρέπει να συνδέεται με ένα γενικότερο σκοπό της εκπαίδευσης: την προετοιμασία συνειδητοποιημένων πολιτών στον σύγχρονο μεταβαλλόμενο κόσμο.
- να αξιολογήσουν την οικογενειακή εμπειρία τους και να οδηγηθούν μέσα από περιεχόμενα που προσιδιάζουν στη φυσιογνωμία του οικογενειακού και κοινωνικού τους χώρου στο ιστορικό παρελθόν της Ελλάδας μέσα όμως από το πλέγμα της παγκόσμιας και ευρωπαϊκής ιστορίας και να καλλιεργήσουν την (δι) ιστορική τους συνείδηση
- να γνωρίσουν αντιπροσωπευτικά την ιστορία, τη γεωγραφία και τον πολιτισμό της Ελλάδας αλλά να μην αναφέρονται μόνο στην ελλαδική εκδοχή της ιστορίας και του πολιτισμού, στα ιστορικά και πολιτισμικά μορφώματα της «μητροπολιτικής» μονάχα Ελλάδας. Η αντίθετα, να έρχονται σε επαφή με περιεχόμενα που να παραπέμπουν στον κοινωνικό και πολιτισμικό χώρο/ «πεδίο» στο οποίο διαβιώνουν οι ίδιοι,

¹¹ Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι ιδιαίτερη σημασία δίνεται και στη διδασκαλία των στοιχείων της μυθολογίας, τόσο της ελληνικής όσο και άλλων λαών (συγκριτική προσέγγιση). Ωστόσο, η διδασκαλία της μυθολογίας θεάται μέσα από το πρίσμα των σχέσεων μύθου και ιστορίας, προς την κατεύθυνση που πολλοί σύγχρονοι μελετητές έχουν υποδείξει, όπως για παράδειγμα ο C. Brillante (1991), *Myth and History – History and the historical interpretation of myth*, στο L. Edmonds, *Approaches to greek myth*, J. Hopkins, σελ. 91 κ.εξ. και Ch. Jacob (1994), *L'ordre genealogique entre le myth et l'histoire*, στο M. Detienne (ed.), *Transcrire les mythologies*, A. Michel, σσ. 169-202. Επίσης θα πρέπει να επισημανθεί ότι το επίπεδο αυτό δεν καταλαμβάνει ένα διακριτό επίπεδο αλλά καλύπτει τα όρια των επιπέδων 2 και 3. Αναφέρεται δηλαδή σε μαθητές που βρίσκονται στην 4^η, 5^η και 6^η Δημοτικού.

¹² Τελείως ενδεικτικά Kl. F. Geiger (2002), Η ανάπτυξη μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας και οι ευκαιρίες μιας διαπολιτισμικής παιδαγωγικής, στο M. Καϊλα et al (επιμ.), *Σύγχρονοι παιδαγωγικοί προβληματισμοί*, Αθήνα, Ατραπός, σσ. 245-275, P. G. Ramsey & L. R. Williams (2004), *Multicultural Education: A source book*, Routledge Falmer, New York, σελ. 154 κ.εξ. και Α. Χουρδάκη (2001), «Θεωρητικές και διδακτικές προσεγγίσεις στην Ιστορία και τον Πολιτισμό», ό.π.

- να κατανοήσουν το στοιχείο της ανθρώπινης συμπεριφοράς γενικά στην ιστορία και να ανακαλύψουν καλύτερα και αποτελεσματικότερα τους κανόνες κοινωνικής διάδρασης και τις αρχές της ατομικής και κοινωνικής εξέλιξης,
- μέσω της σπουδής θεμάτων ιστορίας και πολιτισμού να εξοικειωθούν με τον ιστορικό τρόπο σκέψης για την κατανόηση των σχέσεων που διατρέχουν τα ιστορικά γεγονότα, με τον τρόπο εργασίας και τις τεχνικές που υιοθετεί η ιστορία (συλλογή, ταξινόμηση, έλεγχος και ερμηνεία του ιστορικού υλικού, διατύπωση υποθέσεων, συναγωγή βασικών αρχών κ.ά.), με τη διαθεματική προσέγγιση της ιστορίας ως επιστήμης και με τη μελέτη βασικών ιστορικών αρχών.

Το ζητούμενο σε μια τέτοια σκοποθεσιακή προοπτική δεν είναι η απομνημόνευση των ιστορικών πληροφοριών, αλλά: α) η κριτική αξιοποίηση εκ μέρους των παιδιών της ιστορικής μαρτυρίας β) η αντιμετώπιση με δημιουργικό τρόπο αντιτιθέμενων ιστορικών μαρτυριών ή των αποσιωπήσεων στην ιστορία και γ) η κατανόηση ότι στην ιστορία και τον πολιτισμό, όπως και στην καθημερινή μας ζωή, λαοί και άνθρωποι συναντιούνται και από τη συνάντηση αυτή προκύπτουν νέα ιστορικο-πολιτισμικά μορφώματα. (διαδικασία αλληλεπίδρασης των πολιτισμών).

Ως εκ τούτου είναι σημαντικό κατά την παιδαγωγική διαδικασία:

- να εφαρμόζονται διδακτικές στρατηγικές και στυλ τέτοια που να καλύπτουν τις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών που προέρχονται από διαφορετικά κοινωνικο-πολιτισμικά περιβάλλοντα σε θέματα ιστορίας και πολιτισμού,
- να προσεγγίζονται οι βασικές ιστορικές έννοιες με αφετηρία το ιδιαίτερο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτιστικό κεφάλαιο των μαθητών και παράλληλα να διασυνδέονται οι έννοιες αυτές με τα ηλικιακά χαρακτηριστικά της ομάδας αναφοράς,
- να γίνεται προσπάθεια μείωσης των προκαταλήψεων και των αρνητικών αναπαραστάσεων για τον «εαυτό» και τον «άλλο», μέσα από μια εκπαιδευτική αλληλεπίδραση δυναμική και μια «ποιοτική» σχολική κουλτούρα,
- να ενοποιούνται (αλληλοσυνδέονται/ συμπληρώνονται) τα διδακτικά περιεχόμενα / επίπεδα και αυτά να αποτελούν αφορμή για την προσέγγιση θεμελιωδών ιστορικών προτάσεων, εννοιών και αρχών,
- οι εκπαιδευτικοί να ωθούν τους μαθητές στην κατανόηση της ιστορίας και του πολιτισμού μέσω της έρευνας και της «ανακάλυψης» της νέας γνώσης (και να δημιουργεί λειτουργικές συνδέσεις με την προϋπάρχουσα γνώση).

1ο ΕΠΙΠΕΔΟ Στοιχεία Ιστορίας και Πολιτισμού I	2ο ΕΠΙΠΕΔΟ Στοιχεία Ιστορίας και Πολιτισμού II	2ο-3ο ΕΠΙΠΕΔΟ Μυθολογία
<p>Σκοποί 1ου επιπέδου είναι:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Να αξιοποιήσουν οι μαθητές της Διασποράς τις εμπειρίες τους από την οικογενειακή ζωή, τις φιλικές τους σχέσεις αλλά και το γενικότερο βίβιοκόσμο τους, για να εξοικειωθούν με έννοιες και όρους της ελληνικής ιστορίας και του πολιτισμού. 2 Να είναι σε θέση να μυηθούν σταδιακά, μέσα από μια φυσιολογική πορεία, στη γνώση του ελληνικού πολιτισμού, αλλά και των άλλων πολιτισμών. (ελληνογνωσία- ετερογνωσία). 3 Να προσδιορίσουν τη θέση τους μέσα τον κοινωνικο-πολιτισμικό τους περίγυρο και να αναπτύξουν θετική στάση απέναντι στην πολιτισμική τους ταυτότητα και ανεκτικότητα απέναντι στη διαφορά. 4 Απώτερος σκοπός τόσο στο επίπεδο αυτό όσο και στο επόμενο είναι τα παιδιά να έχουν μια συνολική θεώρηση και συνειδητοποίηση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων των Ελλήνων από την αρχαιότητα έως σήμερα μέσα από ιστορικά και πολιτισμικά στοιχεία προσιτά στα παιδιά. 	<p>Σκοποί 2ου επιπέδου είναι:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Η προώθηση και η καλλιέργεια μιας εποικοδομητικής στάσης των μαθητών-τριών απέναντι στην ιστορική μάθηση, και διερεύνηση των ιστορικών και πολιτιστικών στοιχείων και πηγών. 2 Να κατανοήσουν οι μαθητές την έννοια της κοινωνικής συγκρότησης και αλλαγής, στις διάφορες ιστορικές φάσεις της. 3 Να εννοήσουν ότι η ζωή και το περιβάλλον του ανθρώπου υπόκεινται σε συνεχή αλλαγή και να εισαχθούν στην έννοια της πολιτισμικής εξέλιξης. 4 Να τοποθετούνται στον κοινωνικο-πολιτισμικό χώρο διαβίωσής τους, αναλύοντας τα κοινωνικά φαινόμενα και κατανοώντας τη διαλεκτική σχέση των ιστορικών γεγονότων. 	<p>Σκοποί 2ου-3ου επιπέδου είναι:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Να γνωρίσουν οι μαθητές και να μελετήσουν στοιχεία της ελληνικής μυθολογίας. 2 Να συσχετίσουν και να συγκρίνουν ορισμένους ελληνικούς μύθους με μύθους άλλων λαών και πολιτισμών. 3 Μέσω της μυθολογίας, να έρθουν σε επαφή με αντιπροσωπευτικά γεωγραφικά, κοινωνικά, πολιτιστικά θέματα από τα διάφορα μέρη της Ελλάδας (από την αρχαιότητα έως σήμερα). 4 Να μάθουν να ανακαλύπτουν το τι κρύβεται πίσω από τους διάφορους μύθους (αναπαραστάσεις του κόσμου, γεγονότα, κλπ.) και να τους συσχετίζουν με τις πραγματικότητες της κάθε εποχής. 5 Να μάθουν να διακρίνουν το γεγονός από το μύθο.

<p>3ο-4ο ΕΠΙΠΕΔΟ</p> <p>Ιστορία αρχαίων και βυζαντινών χρόνων</p>	<p>4ο ΕΠΙΠΕΔΟ</p> <p>Ιστορία Νεότερου Ελληνισμού</p>
<p>Σκοποί 3ου-4ου επιπέδου είναι:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Οι μαθητές-τριες να έρθουν σε επαφή και πρώτη γνωριμία με αντιπροσωπευτικά (γεωγραφικά, κοινωνικά, πολιτιστικά, κλπ.) στοιχεία από τον ιστορικό και πολιτιστικό βίο της Ελλάδας και της Κύπρου, κατά την αρχαία και βυζαντινή περίοδο. 2 Να γνωρίσουν τον τρόπο ζωής, τα δημιουργήματα και τις νοοτροπίες των Ελλήνων στα αρχαία και βυζαντινά χρόνια, 3 Να γνωρίσουν την Ελλάδα ως γεωγραφική, ιστορική και πολιτιστική έννοια, και να τοποθετούν την γεωγραφία στο ιστορικό και πολιτιστικό της περιεχόμενο (να συνδέσουν τη γεωγραφία με την ιστορία –ιστοριογεωγραφική προσέγγιση) 4 Να μάθουν να συνεξετάζουν την ελληνική ιστορία και τον ελληνικό πολιτισμό με την ιστορία και τον πολιτισμό της παροικίας και της χώρας διαβίωσής τους. 5 Να έρθουν σε επαφή με την ιστορική επιστήμη και τις μεθόδους έρευνας των ιστορικών. 6 Να αναπτύξουν θετική στάση απέναντι στην εκμάθηση της ιστορίας και του πολιτισμού (ανάπτυξη του ενδιαφέροντός τους, αντικειμενικότητα, διάθεση για περαιτέρω διερεύνηση των πηγών). 	<p>Σκοποί 4ου επιπέδου είναι:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Οι μαθητές-τριες να έρθουν σε επαφή και γνωριμία με στοιχεία και πτυχές από τη νεότερη ιστορία των Ελλήνων (Ελλάδα, Κύπρος, Διασπορά) και να τα συνδέσουν με γεγονότα που συνέβησαν στην Ευρώπη ή στις χώρες όπου ζουν. 2 Να πληροφορηθούν για γεγονότα και δράσεις (τοπικού, εθνικού και διεθνούς βεληνεκούς, που σχετίζονται με θρησκευτικές, αθλητικές ή κοινωνικές δραστηριότητες). 3 Να εξοικειωθούν με τη διαδικασία αναζήτησης της ιστορικής «αλήθειας» ή των πολλών εκδοχών της, μέσω της ατομικής ή συλλογικής ερευνητικής προσπάθειας 4 Να αξιολογήσουν και να κατανοήσουν το παρελθόν μέσα από τις πράξεις και τα σφάλματα των παλαιότερων, ώστε οι ίδιοι να αποφασίσουν να συμμετέχουν στην ζωή του τόπου τους ή στη ευρύτερη κοινωνία των εθνών. 5 Να μετασχηματίσουν τις ιστορικές τους γνώσεις, στάσεις και αναπαραστάσεις μέσα από τη διαδικασία μιας προσωπικής ερευνητικής πορείας, αναπτύσσοντας δεξιότητες ιστορικής έρευνας. 6 Να αποκτήσουν επίγνωση της άμεσης σύνδεσης του ιστορικού και πολιτιστικού γίνεσθαι με τη ζωή τους κάτι που θεωρείται ότι συμβάλλει και στην προετοιμασία τους ως συνειδητοποιημένων πολιτών.

1ο ΕΠΙΠΕΔΟ Στοιχεία Ιστορίας και Πολιτισμού I	2ο ΕΠΙΠΕΔΟ Στοιχεία Ιστορίας και Πολιτισμού II	2ο-3ο ΕΠΙΠΕΔΟ Μυθολογία
<p>Οι διδακτικοί στόχοι του 1ου επιπέδου εντοπίζονται, κατά κύριο λόγο:</p> <ul style="list-style-type: none"> • στην εισαγωγή των μαθητών-τριών της Διασποράς σε βασικές κοινωνικο-πολιτισμικές έννοιες, • στην εξοικείωση των μαθητών-τριών με βασικά στοιχεία και όρους της ιστορίας και του πολιτισμού, με έμφαση στην έννοια του χρόνου και των διαστάσεών του. • στην καλλιέργεια της κοινωνικής τους συνείδησης, στο μέτρο που η τελευταία αποτελεί την απαραίτητη προϋπόθεση αρμονικής συμβίωσης, δημιουργικής συνεργασίας και σεβασμού για την ετερότητα του άλλου. • στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και της δημιουργικής τους φαντασίας, μέσα από την ανάπτυξη πολλαπλών γνωστικών, συναισθηματικών και ψυχοκινητικών δεξιοτήτων, • στο να γνωρίσουν τις φυσικές ομορφιές και το κλίμα της Ελλάδας και κατανοήσουν πώς αυτό βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τον τρόπο ζωής, την ιστορία και τον πολιτισμό των Ελλήνων από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, και τέλος • στο να ενημερωθούν όχι μόνο για το τι πρόσφεραν οι Έλληνες στην ιστορία και τον πολιτισμό της Δύσης (γράμματα, παιδεία, τέχνες, επιστήμες, κλπ.) αλλά και το τι πήραν από άλλους πολιτισμούς. 	<p>Οι διδακτικοί στόχοι του 2ου επιπέδου εντοπίζονται, κατά κύριο λόγο:</p> <ul style="list-style-type: none"> • στην περαιτέρω (σε σχέση με το πρώτο επίπεδο) εξοικείωση του Έλληνα μαθητή-τριας του εξωτερικού με διαχρονικές ιστορικές και πολιτισμικές έννοιες, μέσα από παραδείγματα του άμεσου ή ευρύτερου περιβάλλοντός του. • στην εξοικείωση του με βασικές χρονικές έννοιες και με τις έννοιες παρελθόν-παρόν-μέλλον. • στην προσέγγιση της χρονικής εξέλιξης και στην άσκηση του σε χρονικούς υπολογισμούς. • στην προσέγγιση με βιωματικό τρόπο, ιστορικών και πολιτισμικών εννοιών και θεματικών (όπως ελευθερία, δημοκρατία, οργάνωση, παραγωγή, κατανάλωση, μεταφορά, μετακίνηση, ταξίδια, κ.ο.κ.) που συσχετίζονται με τις εμπειρίες του άμεσου ή ευρύτερου περιβάλλοντός του, αναπτύσσοντας παράλληλα τις γνωστικές, κοινωνικές και ψυχοκινητικές του δεξιότητες, • στην ευαισθητοποίησή του απέναντι στην περιβαλλοντική, ιστορική και πολιτισμική κληρονομιά και στην ανάπτυξη σεβασμού και αγάπης προς αυτή, • στην κατανόηση από μέρους του ότι η ιστορία σχετίζεται με το παρελθόν αλλά και με το παρόν του, και τέλος • στην συνειδητοποίηση του αγώνα του ανθρώπου για επιβίωση και συνεχή ανέλιξη. 	<p>Οι διδακτικοί στόχοι του 2ου – 3ου επιπέδου εντοπίζονται, κατά κύριο λόγο, στο:</p> <ul style="list-style-type: none"> • να προβληματιστούν και να σχολιάσουν οι έλληνες ομογενείς μαθητές το περιεχόμενο μύθων σε σχέση με ιστορικά δεδομένα και πηγές. • να ερμηνεύσουν τη διασύνδεση της μυθολογίας με τη λαϊκή παράδοση. • να αναζητήσουν τη σχέση – σύνδεση της μυθολογίας με την αρχαία ελληνική θρησκεία. • να σχολιάσουν και να αναλύσουν το μύθο της αρπαγής της Ευρώπης και να τον αντιπαραβάλλουν με σύγχρονα ιστορικά στοιχεία. • να έρθουν σε επαφή και με συγγραφείς και ποιητές της αρχαιότητας. • να έρθουν σε επαφή με τα δύο γνωστά έπη: την Ιλιάδα και την Οδύσσεια. • να αναζητήσουν ποιήματα και λογοτεχνικά ή καλλιτεχνικά έργα με θέματα από τη Μυθολογία. • να έρθουν σε επαφή με στοιχεία του μυκηναϊκού και του μινωικού πολιτισμού. • να αρχίσουν να αντιλαμβάνονται το ρόλο που είχαν τα μυστήρια και οι τελετές στην αρχαιότητα. • να κατανοήσουν την ιστορική αλλά και συμβολική διάσταση της αργοναυτικής εκστρατείας (πρώτα βήματα αποικισμού των αρχαίων Ελλήνων- μνητικά ταξίδια). • να έρθουν σε επαφή με τις ιστορικές απαρχές σημαντικών πολιτιστικών γεγονότων της αρχαιότητας με απήχηση στη σημερινή εποχή (Ολυμπιακοί αγώνες). • να συνδέσουν τα μυθικά γεγονότα που αναφέρονται στη ζωή και στη δράση των θεών με τη ζωή των ανθρώπων και με τη γεωγραφία των τόπων που πραγματώνονται • να αναζητήσουν το συμβολισμό που έχουν οι διάφοροι μύθοι στους διάφορους πολιτισμούς. • να αντιπαραβάλλουν / συγκρίνουν «παρόμοιους» μύθους και θρησκείες άλλων λαών. • να είναι σε θέση να κάνουν τη διάκριση ανάμεσα στο «μυθικό» και το «ιστορικό», τη μυθολογία από την ιστορία.

3ο-4ο ΕΠΙΠΕΔΟ Ιστορία αρχαίων και βυζαντινών χρόνων	4ο ΕΠΙΠΕΔΟ Ιστορία Νεότερου Ελληνισμού
<p>Οι διδακτικοί στόχοι του 3ου επιπέδου εντοπίζονται, κατά κύριο λόγο, στο:</p> <ul style="list-style-type: none"> • να είναι σε θέση οι μαθητές-τριες να στοχαστούν και να διερευνήσουν: <ul style="list-style-type: none"> α) τη σημασία που έχει για την ιστορία να γνωρίζουμε τη μορφολογία του εδάφους και το κλίμα μιας χώρας ή μιας περιοχής, β) τους παράγοντες που επηρεάζουν την οικονομία μιας χώρας ή μιας περιοχής. • να κατανοήσουν τη σημασία των αρχαιολογικών ευρημάτων ενός τόπου και να μάθουν να αναγνωρίζουν και να αξιολογούν διάφορα ιστορικά αντικείμενα ή μαρτυρίες (π.χ. εικόνες, φωτογραφίες, ταινίες, θεατρικά έργα, τραγούδια, κείμενα ποικίλου περιεχομένου, εκθέματα, προφορικές μαρτυρίες, αρχιτεκτονικές δημιουργίες, τοπία, κλπ.) • να συνειδητοποιήσουν τη στενή σχέση της ιστορίας και του πολιτισμού της Ελλάδας με την ιστορική πορεία και τα πολιτιστικά στοιχεία της Διασποράς. • να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν και να συγκρίνουν τις ομοιότητες και τις διαφορές ανάμεσα στη μεταναστευτική κίνηση των σημερινών ανθρώπων και των ανθρώπων παλαιότερων εποχών. • να αντιπαραβάλλουν τις πληροφορίες και τα στοιχεία με τα οποία έρχονται σε επαφή με τις πιθανές προσωπικές τους γνώσεις και εμπειρίες από επισκέψεις στα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδας και της Κύπρου. • να κατανοήσουν την προσφορά του ελληνικού πολιτισμού (φιλοσοφική σκέψη, τέχνες, επιστήμες, κτλ.) στην εξέλιξη του ευρωπαϊκού και παγκόσμιου πολιτισμού αλλά και το τι πήρε από άλλους πολιτισμούς. • να αναπτύξουν την αίσθηση του χρόνου, καθώς και της χρονικής διασύνδεσης προσώπων, γεγονότων ή αντικειμένων, και να εξοικειωθούν με τους τρόπους μέτρησης του χρόνου. • να είναι σε θέση να συνθέσουν τις πληροφορίες που έλαβαν σε ένα ενιαίο γνωστικό σύνολο. 	<p>Οι διδακτικοί στόχοι του 4ου επιπέδου εντοπίζονται, κατά κύριο λόγο, στο:</p> <ul style="list-style-type: none"> • να συγκεντρώνουν και να μελετούν οι μαθητές-τριες πηγές από τα αρχεία της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας (ελλαδικής και διασπορικής). • να είναι σε θέση να διαμορφώνουν άποψη, να συζητούν και να κρίνουν ιστορικά γεγονότα με βάση τις προσωπικές τους απόψεις και προσλαμβάνουσες που αποκτούν από τη μελέτη ιστορικών πηγών (τόσο της Ελλάδας όσο και της Διασποράς). • να προσεγγίζουν κριτικά ηγετικές φυσιογνωμίες της νεότερης ελληνικής ιστορίας, με γνώμονα τις θέσεις και τις πράξεις τους που επηρέασαν καταστάσεις. • να γνωρίσουν απλούς καθημερινούς ανθρώπους που με τη δράση τους συμπυκνώνουν γενικότερες τάσεις και εξελίξεις (καλλιτέχνες, εξερευνητές, επιστήμονες, αθλητές, εργαζόμενους, κτλ.). • να διακρίνουν τις αφορμές και να αναζητούν τις αιτίες αντιπροσωπευτικών ιστορικών δράσεων της ιστορίας της νεότερης Ελλάδας. • να προβληματιστούν σχετικά με τον τρόπο διερεύνησης της ιστορίας και του πολιτισμού της χώρας καταγωγής τους, αλλά και σχετικά με τους γενικότερους τρόπους συλλογής πληροφοριών για το ιστορικό παρελθόν. • να είναι σε θέση να συνθέσουν τις πληροφορίες που έλαβαν σε ένα ενιαίο γνωστικό σύνολο και να αποκτήσουν την ικανότητα του «δημοσίου βήματος», δηλαδή να μπορούν να ανακοινώνουν τις γνώσεις τους και να υποστηρίζουν με επιχειρήματα τις γνώμες τους προφορικά ή γραπτά.

3.4 Θεματικές περιοχές/κύκλοι και στόχοι διδασκαλίας ανά επίπεδο

Επίπεδο 1ο: Στοιχεία Ιστορίας και Πολιτισμού Ι

Το 1ο επίπεδο διδασκαλίας στοιχείων ιστορίας και πολιτισμού για τους έλλη-νες μαθητές της Διασποράς προορίζεται να εισάγει παιδιά προσχολικής και κυρίως πρωτοσχολικής ηλικίας, σε βασικές πολιτισμικές έννοιες. Αποτελείται από θεματικές ενότητες, οι οποίες «κινούνται» σε ένα αρχικό γνωστικό και εννοιολογικό στάδιο, πολιτισμικών κυρίως στοιχείων (οικογενειακού /ή ευρύτερου κοινωνικού επιπέδου) με μικρές αναφορές στην ιστορία και τη μυθολογία.

Στο επίπεδο αυτό, η επικέντρωση της διδασκαλίας σε θέματα όπως: η συνεργασία και αλληλοβοήθεια μέσα στην οικογένεια, οι φιλικές σχέσεις που αναπτύσσουν τα παιδιά μεταξύ τους, η συμπεριφορά μυθικών προσώπων, αλλά και ηρώων του πα-ραμυθίου, βοηθούν στο να οδηγηθούν οι μικροί έλληνες μαθητές της Διασποράς προς μια ανθρωπογνωσία και «κοινωνιογνωσία» μέσα από πραγματικότητες υποθετικές ή πραγματικές. Κι αυτό γιατί οι δυνατότητες και δεξιότητες των παιδιών της ηλικίας αυτής, που μεγαλώνουν σε ένα εξωελλαδικό κοινωνικο-πολιτισμικό πλαίσιο, είναι υπό συγκρότηση και η διδασκαλία βασικών στοιχείων ιστορίας και πολιτισμού μπορεί να συμβάλει στην παραπέρα εξέλιξη και ανάπτυξή τους, ικανοποιώντας ταυτόχρονα την εικόνα του «κόσμου» των εμπειριών των παιδιών, αλλά και του κόσμου, στον οποίο καλούνται να ζήσουν.

Η δομή του 1ου επιπέδου, με τις επιμέρους θεματικές περιοχές και τους αντίστοιχους στόχους διδασκαλίας παρουσιάζεται αναλυτικά στον πίνακα που ακολουθεί:

	Θεματικές περιοχές /κύκλοι	Στόχοι διδασκαλίας
Ονοματοθεσία	<i>Η ονοματοθεσία στην μυθολογία και στα παραμύθια</i>	Οι μαθητές/ -τριες: - Να έρθουν σε επαφή με πρακτικές ονοματοθεσίας, όπως αυτές προκύπτουν μέσα από την ελληνική μυθολογία, αλλά και μέσα από ελληνικά και ξένα παραμύθια.
	<i>Η ονοματοθεσία στο παιχνίδι</i>	- Να αποκτήσουν μια βιωματική επαφή με τη διαδικασία της ονοματοθεσίας.
Οικογένεια	<i>Η Οικογένεια χθες και σήμερα</i>	- Να γνωρίσουν οικογένειες του παρελθόντος και μέσα από την εμπειρία του παππού και της γιαγιάς την δική τους οικογένεια και να τις συγκρίνουν με τις σημερινές οικογένειες.
	<i>Υποχρεώσεις και δικαιώματα - συνεργασία στην οικογένεια</i>	- Να συνειδητοποιήσουν τη σημασία της συνεργασίας και της αλληλοϋποστήριξης με αφορμή τη ζωή μέσα στην οικογένεια.
Φιλία	<i>Η φιλία στην ανθρώπινη ζωή</i>	- Να μνηθούν στην έννοια της φιλίας μέσα από τις ίδιες τις εμπειρίες τους.
	<i>Η φιλία στην ιστορία και στον πολιτισμό</i>	- Να έρθουν σε επαφή με παραδείγματα φιλίας από την ιστορία και την λαϊκή παράδοση. - Να αντιληφθούν τη σημασία της πολιτισμικής ανταλλαγής και του αμοιβαίου εμπλουτισμού μέσω της φιλίας.

	Θεματικές περιοχές /κύκλοι	Στόχοι διδασκαλίας
Παιχνίδια του κόσμου	<i>Το παιχνίδι στην Ελλάδα και στον κόσμο</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν τα διαφορετικά είδη παιχνιδιών (π.χ. ατομικά, ομαδικά, παιχνίδια δράσης, παιχνίδια με αντικείμενα κλπ.) και τις διαφορετικές λειτουργίες που επιτελούν. - Να κατανοήσουν τα παιδιά, ότι το παιχνίδι αποτελεί κοινή ενασχόληση και βασική ανάγκη όλων των ανθρώπων και ιδιαίτερα όλων των παιδιών του κόσμου.
	<i>Παραδοσιακά και σύγχρονα παιχνίδια</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να έρθουν σε επαφή με παραδοσιακά παιχνίδια, που «επιβιώνουν» στην καθημερινή πραγματικότητα των παιδιών. -Να συγκρίνουν σύγχρονα και παραδοσιακά παιχνίδια. - Να μοιραστούν τις εμπειρίες τους και τα βιώματά τους για τα παιχνίδια.
Διατροφή	<i>Διατροφικές συνήθειες –πρακτικές στην Ελλάδα και στον κόσμο</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να καταλάβουν ότι μια από τις βασικές ανάγκες του ανθρώπου είναι η τροφή. -Να κατανοήσουν τις πολλαπλές διαστάσεις της διατροφής στην ζωή του ανθρώπου: υγεία, απόλαυση, ψυχαγωγία, μέσο επικοινωνίας – ανταλλαγής μεταξύ ανθρώπων από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα. - Να συνειδητοποιήσουν ότι η υγεία τους συναρτάται άμεσα με τη διατροφή τους (υγιεινές ανθυγιεινές τροφές).
Εργασία	<i>Εργαλεία και επαγγέλματα του χθες και του σήμερα</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να καταλάβουν ότι ο άνθρωπος ικανοποιεί τις ανάγκες με την εργασία και ότι η εργασία συνδέεται με τη δημιουργική προσπάθεια. -Να γνωρίσουν με την εξέλιξη των εργαλείων και να κατανοήσουν τη σημασία τους για την ανάπτυξη του πολιτισμού. - Να αντιληφθούν τη διαχρονικότητα της εργασίας, τη διατήρηση και την αλλαγή επαγγελμάτων στην ιστορία.
	<i>Είδη και μορφές εργασίας</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να ταξινομήσουν τα επαγγέλματα που γνωρίζουν και να αναφέρουν τα βασικά χαρακτηριστικά αυτών των επαγγελμάτων. - Να μάθουν ότι οι εργαζόμενοι έχουν υποχρεώσεις αλλά και δικαιώματα.
Κατοικία	<i>Η σημασία και οι πολλαπλές λειτουργίες της κατοικίας</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να μνηθούν στην έννοια και χρησιμότητα της κατοικίας. - Να αντιληφθούν ότι η κατοικία ικανοποιεί πολλαπλές κοινωνικές και ατομικές ανάγκες των ανθρώπων: εστία συγκέντρωσης – επικοινωνίας των ανθρώπων, ασφάλεια, προφύλαξη από τις καιρικές συνθήκες, άνεση, κλπ.
	<i>Η εξέλιξη της κατοικίας στον χρόνο και στον χώρο</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να κατανοήσουν ότι ο τύπος μιας κατοικίας βρίσκεται σε συνάρτηση με τις κλιματολογικές συνθήκες, την τοποθεσία, το περιβάλλον, αλλά και το κοινωνικοπολιτισμικό της πλαίσιο (π.χ. διαφορετικό στυλ και λειτουργικότητα έχουν τα σπίτια στην Αλάσκα και διαφορετικό στην Κίνα).

	Θεματικές περιοχές /κύκλοι	Στόχοι διδασκαλίας
Ενδυμασία	<i>Η ενδυμασία ως σημαντική διάσταση του πολιτισμού</i>	- Να εκφράσουν τις απόψεις τους για τη σημασία της ενδυμασίας. Να συζητήσουν για τα ρούχα τους, για τις διαφορές και τις ομοιότητες της ενδυμασίας, ως προς το φύλο και ως προς την ηλικία.
	<i>Η ενδυμασία στην Ιστορία του πολιτισμού</i>	- Να κατανοήσουν ότι οι άνθρωποι στις διάφορες ιστορικές περιόδους, ντύνονταν με διαφορετικό τρόπο, ως συνέπεια των πολιτιστικών, αλλά και των τεχνικών εξελίξεων και δυνατοτήτων, που δημιουργούνταν κάθε φορά.
Σχολείο	<i>Το σχολείο στη ζωή του παιδιού</i>	- Να κατανοήσουν τη σημασία της εκπαίδευσης στη ζωή τους και στη ζωή της κοινωνίας. - Να μάθουν ότι η παιδεία θεωρείται ένα από τα βασικά δικαιώματα του παιδιού στις σύγχρονες κοινωνίες.
	<i>Αρχαία και σύγχρονα σχολεία</i>	- Να μάθουν για τα σχολεία στην Ελλάδα του χθες (αρχαιότητα) και του σήμερα. - Να μάθουν ότι και οι μεγαλύτεροι πηγαίνουν σε σχολεία, που έχουν διαφορετικά ονόματα (Γυμνάσιο, Λύκειο, Πανεπιστήμιο, Τεχνικές Επαγγελματικές Σχολές, Ινστιτούτα, κλπ.).
Ταξίδια στην Ελλάδα και στον κόσμο	<i>Τα ταξίδια στην ζωή των ανθρώπων</i>	- Να εισαχθούν στην έννοια στη σημασία του ταξιδιού (ψυχαγωγική, παιδαγωγική και επαγγελματική), μέσα από εμπειρίες τους σε διάφορες χώρες και πολιτισμούς ή τα διαβάσματά τους.
	<i>Ταξίδια του χθες και του σήμερα</i>	- Να γνωρίσουν ότι και παλιά οι άνθρωποι ταξίδευαν (διαχρονική διάσταση του ταξιδιού). Παράλληλα, να δουν διάφορες εκδοχές του ταξιδιού, πέρα από τις διακοπές και την ψυχαγωγία (μετανάστευση για εξεύρεση εργασίας) και να τους συνδέσουν με ανάλογα βιώματα, από το οικογενειακό και κοινωνικό τους περιβάλλον.

Επίπεδο 2ο: Στοιχεία Ιστορίας και Πολιτισμού II

Το δεύτερο επίπεδο του μαθήματος της ιστορίας και του πολιτισμού για τους έλληνες μαθητές της Διασποράς, απευθύνεται κατά προσέγγιση σε παιδιά της 3ης και 4ης τάξη του Δημοτικού σχολείου. Διακρίνεται από περισσότερες αναφορές στην ιστορία και τη μυθολογία σε σύγκριση με το πρώτο, χωρίς ωστόσο να απομακρύνεται από το πλαίσιο και τη φιλοσοφία του πρώτου επιπέδου (επαλληλία-σπειροειδής ανέλιξη).

Μέσα από τη μαθησιακή διαδικασία, γίνεται επίσης προσπάθεια οι έλληνες μαθητές-τριες του εξωτερικού να είναι σε θέση να κατανοούν τη διαλεκτική σχέση των γεγονότων, να αναλύουν τα κοινωνικά φαινόμενα και να μάθουν να τοποθετούνται στον κοινωνικο-πολιτισμικό χώρο διαβίωσής τους.

Η θεματολογία και στο δεύτερο επίπεδο, συναρτάται με δύο βασικές ιδέες:

α) μια ιστορικο-πολιτισμική, σύμφωνα με την οποία έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα οι συνθήκες κάτω από τις οποίες ζει, δραστηριοποιείται και δημιουργεί ο μαθητής της Διασποράς, και

β) μια παιδαγωγική, σύμφωνα με την οποία το ελληνόπουλο του εξωτερικού κατανοεί καλύτερα, ανθρώπινους χαρακτήρες, έργα, θεσμούς και καταστάσεις που είναι οικείες σ' αυτό, άλλοτε σε πλαίσιο διαχρονικό και άλλοτε όχι.

Η προσέγγιση του ιστορικο-πολιτισμικού κεφαλαίου των ομογενών μαθητών αποβλέπει στη γόνιμη συνάντηση διαφόρων γνωστικών αντικειμένων, ώστε να μπορέσουν οι μαθητές αυτοί να κατανοήσουν καλύτερα την κοινωνική συγκρότηση στις διάφορες ιστορικές φάσεις της και μάλιστα να ενδιαφερθούν για το ελληνογενές πα-ρελθόν τους, παίρνοντας τις περισσότερες φορές αφορμή από το παρόν τους.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται αναλυτικά η δομή του 2ου επιπέδου, με τις επιμέρους θεματικές περιοχές και τους αντίστοιχους στόχους διδασκαλίας:

	Θεματικές περιοχές /κύκλοι	Στόχοι διδασκαλίας
Οικογένεια	<i>Μορφές και τύποι οργάνωσης της οικογένειας</i>	<p>Οι μαθητές/ -τριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Να κατανοήσουν περισσότερο τις σχέσεις μεταξύ των μελών μιας οικογένειας και των συγγενών τους (παππούς- γιαγιά- θείος-θεία- ξαδέρφια κλπ.). - Να κατανοήσουν την έννοια, αλλά και την διαδικασία «κατασκευής» ενός γενεαλογικού δέντρου. - Να συγκρίνουν την παραδοσιακή με σύγχρονες μορφές οικογένειας (μονογονεϊκή, μεικτοί γάμοι, κλπ.)
	<i>Η εξέλιξη της οικογένειας στην Ιστορία</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να κατανοήσουν τα παιδιά αυτής της ηλικίας πως η οικογένεια είναι ένας θεσμός, που υπάρχει από τα παλιά χρόνια μέχρι σήμερα αλλά αλλάζει μορφές -Να μάθουν την ιστορία της οικογένειάς τους και να μιλούν για τη δική τους οικογένεια, για τους γονείς και τα αδέρφια τους, κλπ.

	Θεματικές περιοχές /κύκλοι	Στόχοι διδασκαλίας
Παιχνίδια και αγωνίσματα	<i>Το παιχνίδι ως ατομική και συλλογική ανάγκη και δραστηριότητα</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να αντιληφθούν ότι το παιχνίδι είναι μια από τις σημαντικότερες ανάγκες των παιδιών αλλά και των μεγάλων, καθώς ικανοποιεί την ανάγκη για επικοινωνία, ψυχαγωγία και μάθηση, κοινωνικοποίηση κλπ. - Να μάθουν παραδοσιακά παιχνίδια της Ελλάδας και να παίζουν ορισμένα από αυτά (Περνά – περνά η μέλισσα, μπιζ, κολοκυθιά, κλπ.).
	<i>Παιχνίδια και αγωνίσματα στην ιστορία και στον σύγχρονο κόσμο</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να μάθουν την ιστορία ορισμένων παιχνιδιών. -Να αντιληφθούν πότε ένα παιχνίδι παραμένει παιχνίδι και πότε γίνεται αγώνισμα ή άθλημα. - Να κατανοήσουν τη σημασία που είχε, στην αρχαιότητα, αλλά και σήμερα στον σύγχρονο κόσμο η προβολή του νικητή και η επιβράβευσή του. Να ανταλλάξουν εντυπώσεις από τα παιχνίδια και τα αγωνίσματα που συμμετέχουν. -Να σχολιάσουν με αφορμή την ενότητα αυτή θέματα ρατσισμού, βίας, ευ αγωνίζεσθαι, εκτροπών, κλπ.
Δικαιώματα, Ισότητα, Ελευθερία	<i>Ανθρώπινα δικαιώματα και κοινωνικές ελευθερίες</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να προσεγγίσουν τις έννοιες της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ισοτιμίας βιωματικά και κυρίως μέσα από την διαπραγμάτευση περιπτώσεων απουσίας αυτών των εννοιών. - Να αντιληφθούν τη διαχρονικότητα και τη σημασία που έχουν που έχουν αυτές οι αξίες στη ζωή μας σήμερα. -Να καταλάβουν ότι μικροί και μεγάλοι έχουν δικαιώματα αλλά και υποχρεώσεις.
Πόλεμος και ειρήνη	<i>Ειρήνη και πόλεμος στον σύγχρονο κόσμο</i>	-Να εξοικειωθούν με τις έννοιες του πολέμου και της ειρήνης μέσα από τη διεθνή πραγματικότητα (καθημερινή ειδησεογραφία), αλλά και μέσα από διηγήσεις προσώπων του οικογενειακού ή κοινωνικού τους περιβάλλοντος.
	<i>Πόλεμος και ειρήνη στην ιστορία</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να μάθουν για ορισμένους πολέμους από την ιστορία σε τοπικό ή διεθνές επίπεδο. -Να αντιληφθούν τις διαστάσεις του πολέμου και ειδικά τις τρομερές συνέπειες που έχει (ανεξάρτητα από χώρες, φυλές και τόπους). - Να προβληματιστούν σχετικά με τις παραδοσιακές και τις σύγχρονες μορφές του πολέμου.
Μορφές και μέσα επικοινωνίας	<i>Έννοια και μορφές επικοινωνίας</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να έρθουν σε μια πρώτη επαφή με την έννοια της επικοινωνίας (κι ειδικότερα με μια από τις πιο "κλασικές" μορφές της, δηλαδή την αλληλογραφία) μέσα από τα προσωπικά και οικογενειακά τους βιώματα. - Να πληροφορηθούν για τις διάφορες μορφές επικοινωνίας.

	Θεματικές περιοχές /κύκλοι	Στόχοι διδασκαλίας
Μορφές και μέσα επικοινωνίας	Ιστορική εξέλιξη των μέσων και των μορφών επικοινωνίας	<ul style="list-style-type: none"> - Να αντιληφθούν την παρουσία της επικοινωνίας στην ιστορία (διαχρονικά) και τη σημασία που αυτή είχε πάντοτε στην ανθρώπινη ζωή και δημιουργία, μέσα από σχετικές αναφορές από την μυθολογία και την ιστορία. - Να αντιληφθούν τις σημαντικές αλλαγές στις μορφές και στους τρόπους επικοινωνίας των ανθρώπων σήμερα. - Να ανταλλάξουν απόψεις για τις σύγχρονες μορφές επικοινωνίας.
	Ο χρόνος και οι μορφές του	<ul style="list-style-type: none"> - Να εξοικειωθούν με χρονικές έννοιες και να μνηθούν στην έννοια της εξέλιξης και της αλλαγής. -Να αναπτύξουν τα παιδιά την αίσθηση του χρόνου, των εποχών, των μηνών, των εβδομάδων. - Να «παιξουν» με τον χρόνο, αναπτύσσοντας τις κατάλληλες ψυχοκινητικές δεξιότητες. - Να μάθουν να αξιοποιούν τα γεγονότα που επαναλαμβάνονται στη ζωή τους κάθε μέρα και να ενθαρρύνονται να μιλήσουν για το τι έκαναν χθες, τι έκαναν στις διακοπές τους, ή τι «θα κάνουν αύριο», «αργότερα», «σε λίγα λεπτά», «την άλλη βδομάδα» κλπ.
	Χρόνος και η μέτρησή του στην ιστορία του πολιτισμού	<ul style="list-style-type: none"> - Να καταλάβουν ότι ο χρόνος «κυλάει αδιάκοπα» μέσα στη ιστορία και στον πολιτισμό. - Να προβληματιστούν γύρω από τη χρονολογική σειρά των γεγονότων. -Να έρθουν σε επαφή με τις παραδοσιακές αντιλήψεις για το χρόνο και τις ιδιότητες του. - Να έρθουν σε επαφή με διάφορους τρόπους μέτρησης του χρόνου και να αντιληφθούν τη σημασία του, αλλά και τη σχέση του με την ιστορία.

Επίπεδο 2ο – 3ο: Μυθολογία

Το 2ο – 3ο επίπεδο απευθύνεται στους έλληνες μαθητές της Διασποράς που βρίσκονται στο τέλος του δευτέρου και στο τρίτο επίπεδο (4η - 6η τάξη του Δημοτικού σχολείου). Η δομή και ο χαρακτήρας του μεσοεπιπέδου αυτού, επιχειρούν να ανταποκριθούν, στο μέτρο του δυνατού, στις γνωστικές και παιδαγωγικές ανάγκες, στα ενδιαφέροντα και τις ιδιαιτερότητες των μαθητών της ομογένειας. Στο σημείο όμως αυτό θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι ενώ στο αναλυτικό πρόγραμμα του ελλαδικού σχολείου η μυθολογία διδάσκεται κυρίως στην τρίτη τάξη του Δημοτικού με έντονο το «παραμυθιακό» στοιχείο, στο παρόν Πρόγραμμα Σπουδών η μυθολογία απευθύνεται σε παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας, όπου χωρίς πλέον την έντονη «μυθική» διάθεση θα αξιοποιούν τη μυθολογική γνώση πιο κριτικά και συγκριτικά. Ουσιαστικά, πρόκειται για ένα «ταξίδι» στον κόσμο των μύθων, με έναν παιδαγωγικό, δημιουργικό και ευχάριστο τρόπο, όπως είναι το ταξίδι σε μια χώρα μυθική αλλά και συνάμα «πραγματική», ελληνική και ταυτόχρονα πολυπολιτισμική.

Τα μυθικά στοιχεία στη διδασκαλία παραμένουν, όμως αυτά συνεξετάζονται με πραγματολογικά και ερμηνευτικά στοιχεία που τοποθετούνται σε διακριτά πλαίσια. Για τους παραπάνω λόγους, το συγκεκριμένο επίπεδο του μαθήματος της ιστορίας και του πολιτισμού:

- διακρίνεται από την πολυδιάστατη προσέγγιση της μυθολογικής γνώσης, η οποία ωθεί τους μαθητές,
  - να διαχωρίζουν το μύθο από το ιστορικό γεγονός, το μυθικό από το ιστορικό στοιχείο και
  - να αναζητούν τη γεωγραφία (φανταστική ή πραγματική) των μύθων
- αναδεικνύει τις αξίες, τις ιδέες και τα πρότυπα της ελληνικής και παγκόσμιας μυθολογίας,
- δίνει έμφαση στη δυναμική αλληλεπίδραση της μυθολογίας με άλλα επιστημονικά πεδία,
- προάγει την ενεργητική συμμετοχή του μαθητή στη διαδικασία της μάθησης μέσα αλλά και έξω από τη σχολική τάξη,
- βοηθά το μαθητή-τρια να σκέφτεται και να ερμηνεύει τη στάση προσώπων και δράσεων στο μύθο.

Για την επίτευξη τέτοιων διδακτικών στόχων θεωρείται αναγκαίος:

- ο ενεργητικός ρόλος των μαθητών στο μάθημα της μυθολογίας,
- η ανάθεση ερευνητικών δραστηριοτήτων (projects) που θα φέρουν τους μαθητές σε επαφή με βιβλιοθήκες, μουσεία, ιστορικές πηγές αλλά και κάθε είδους ερμηνευτικά στοιχεία,
- η επέκταση της συζήτησης σε παγκόσμια γεωγραφικά και ιστορικά θέματα, μέσα από πολιτιστικές, πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές αφορμές.

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι διδασκαλίας
<i>Θεογονία</i>	<p>Οι μαθητές/ -τριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Να έρθουν σε μια πρώτη επαφή με τη μυθολογία, μέσα από το ταξίδι κάποιου μυθικού προσώπου ή όντος και να αναδείξουν τη γεωγραφία των μύθων. - Να εντοπίσουν τα μέρη των διάφορων μύθων στο χάρτη και να ενθαρρύνονται να αναζητήσουν από βιβλία, εγκυκλοπαίδειες, διαδίκτυο και άλλες συναφείς πηγές περιοχές, των οποίων η δημιουργία, ονομασία ή ιστορία συνδέεται με αρχαίους θεούς και θεές. - Να γνωρίσουν τις βασικές πτυχές της μυθικής δημιουργίας του κόσμου.
	<ul style="list-style-type: none"> - Να αντιπαραβάλουν τα μυθικά πρόσωπα, με τα οποία οι αρχαίοι συνήθως συμβόλιζαν το σύμπαν, τη γη και τα στοιχεία της φύσης, με τα σημερινά επιστημονικά δεδομένα. - Να γνωρίσουν και να συγκρίνουν μύθους άλλων λαών για τη δημιουργία του κόσμου (Μάγια, Αζτέκοι, Αιγύπτιοι, Σκανδιναβοί, Γερμανοί, Κινέζοι, Ιάπωνες, κτλ.). - Να μάθουν τι πίστευαν οι Έλληνες για τη γέννηση των θεών. - Να ανακαλύψουν τη συμβολική διάσταση μύθων, όπως του Κρόνου και των παιδιών του, της Τιτανομαχίας και της Γιγαντομαχίας. - Να αναζητήσουν μύθους για τη δημιουργία των ανθρώπων (ανθρώπινα γένη), αλλά και μύθους σχετικά με την καταστροφή του γένους των ανθρώπων (κατακλυσμοί).
<i>Θεοί της Μυθολογίας</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να εξοικειωθούν με τους θεούς της ελληνικής αρχαιότητας και το τι συμβόλιζαν (δωδεκάθεο). - Να γνωρίσουν τον τόπο κατοικίας των θεών, τις βασικές ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά τους. - Να αντιληφθούν τον ανθρωπομορφικό χαρακτήρα των θεών. - Να διακρίνουν τους τομείς του βίου και της κοινωνικής ζωής που προστάτευαν- αντιπροσώπευαν οι θεοί και οι θεές.
<i>Ήρωες της Μυθολογίας</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν τα πρόσωπα, τα γεγονότα και τους τόπους της Αργοναυτικής εκστρατείας και να την προσεγγίσουν μέσα από τις εξερευνήσεις και τις κατακτήσεις των Μυκηναίων. - Να γνωρίσουν το μύθο του Τάλω στην Κρήτη. - Να γνωρίσουν το μύθο του Δαίδαλου και του Ίκαρου και κάποιους συμβολισμούς των μύθων. - Να προβληματιστούν σχετικά με το μινωικό πολιτισμό, τη χρησιμότητα εργα-

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι διδασκαλίας
	<p>λείων και κατασκευών, αλλά και να συζητήσουν για την τεχνολογική ανάπτυξη τότε και σήμερα.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν δυο γνωστούς ήρωες της ελληνικής μυθολογίας (Θησέα και Ηρακλή), τους συμβολισμούς που κρύβουν και τα παράλληλά τους σε άλλες μυθολογίες (βόρειες ή ανατολικές). - Να έρθουν σε επαφή με διλήμματα, όπως αυτό που αντιμετώπισε ο Ηρακλής στο σταυροδρόμι της αρετής και της κακίας και να αναπτύξουν ανάλογες στάσεις και αξίες. - Να μάθουν για τις περιπέτειες του «πολυμήχανου» Οδυσσέα κατά την επιστροφή του στην Ιθάκη.
<i>Μυθικές συγκρούσεις</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να μάθουν για τον Τρωικό πόλεμο και τη γεωγραφία του μέσα από τα γεγονότα και τους «πρωταγωνιστές» του. - Να μάθουν να διακρίνουν το μύθο από την πραγματικότητα. - Να προβληματιστούν σχετικά με τις αιτίες και τις συνέπειες του πολέμου γενικά, με αφορμή τον Τρωικό πόλεμο ή άλλους πολέμους μυθικούς ή πραγματικούς και να εκτιμήσουν τα αγαθά της ειρήνης.

Επίπεδο 3ο – 4ο: Ιστορία Αρχαίων και Βυζαντινών Χρόνων

Το τρίτο (και τέταρτο) επίπεδο του μαθήματος της ιστορίας και του πολιτισμού για τα ελληνόπουλα της Διασποράς, απευθύνεται σε παιδιά του τρίτου μαθησιακού κύκλου, δηλαδή της 5ης και 6ης τάξης του Δημοτικού και της 1ης τάξης του Γυμνασίου.

Στο πλαίσιο αυτού του επιπέδου, ο έλληνας μαθητής-τρια της Διασποράς μνείται σταδιακά στο χώρο της ελληνικής ιστορίας και του πολιτισμού και εξοικειώνεται με τη διαδικασία μελέτης πτυχών των κοινωνιών του παρελθόντος. Το παράδειγμα αυτό αναδεικνύει και αξιοποιεί παράλληλα με την ιστορία της Ελλάδας και την ιστορία των Ελλήνων της Διασποράς.

Το περιεχόμενο του 3ου και 4ου επιπέδου καλύπτει θέματα της αρχαίας και μεσαιωνικής/ βυζαντινής ιστορίας, η οποία όμως αναδεικνύεται και εκδιπλώνεται τμηματικά μέσα από τη διδασκαλία μιας διευρυμένης τοπικής ιστορίας, της ιστορίας των γεωγραφικών διαμερισμάτων της Ελλάδας.

Η μέθοδος στην οποία στηρίζεται το επίπεδο και κρίνεται κατάλληλη για τους έλληνες μαθητές-τριες του εξωτερικού είναι η «ιστοριογεωγραφική». Η μέθοδος αυτή έχει ως στόχο την ανάδειξη πεδίων του ιστορικού και πολιτισμικού γίνεσθαι, όπως καταγωγή, γεωγραφική θέση, επικοινωνία, πολιτιστική παράδοση, κλπ. Η προσέγγιση του ελληνικού χώρου γίνεται από τη θέση που θα διασφάλιζε περισσότερες προσωπικές εμπειρίες (πραγματικές ή δυνατές να αποκτηθούν) και βιώματα των μαθητών, όπως είναι εκείνη του ταξιδιώτη.

Η διευρυμένη τοπική ιστορία με τα συγκεκριμένα παραδείγματα (Θράκη, Μακεδονία, Ήπειρος, Ιόνια νησιά, Θεσσαλία, Στερεά, Πελοπόννησος, Κρήτη, Νησιά Αιγαίου, Κύπρος) κάθε περιοχής φαίνεται να προκαλεί το ενδιαφέρον των μαθητών-τριών και να εξάπτει την περιέργειά τους, επειδή είναι ένα κομμάτι της ζωής τους (λόγω καταγωγής) ή μπορεί να γίνει με την επίσκεψή τους. Έτσι μέσα από το υλικό γίνεται προσπάθεια να συνταχθεί ένα είδος ιστορικού και πολιτιστικού κατά περιοχές άτλαντα της Ελλάδας με στόχο την σύνθεση των επιμέρους σε ενιαίο όλο μέσα από κομβικά (κοινά) ιστορικά και πολιτισμικά συμβάντα ή δράσεις.

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι διδασκαλίας
ΑΡΧΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	Η προσέγγιση γίνεται με βάση τα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδας (Θράκη, Μακεδονία, Θεσσαλία, Ήπειρος, Ιόνια νησιά, Νησιά Αιγαίου, Κρήτη, Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος) -συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου. Οι μαθητές/ -τριες καλούνται:
Γενική και τοπική ιστορία /γεωγραφία	<ul style="list-style-type: none"> -Να πραγματοποιούν την ιστορία και τον πολιτισμό των Ελλήνων με βάση τη διάκριση γενική και τοπική ιστορία. - Να παρακινηθούν στη μελέτη της τοπικής ιστορίας και της ιστορίας απομακρυσμένων κοινωνικών ομάδων ήδη από την αρχαιότητα - Να προετοιμαστούν σταδιακά στην κατανόηση της γενικής ιστορίας μέσα από την τοπική ιστορία και τον τοπικό πολιτισμό.
Σύνδεση παρελθόντος - παρόντος	<ul style="list-style-type: none"> - Να παρατηρήσουν τις αλλαγές που σημειώνονται στη ζωή τους, στην οικογένειά τους και στο περιβάλλον τους. - Να συνδέσουν την ιστορική γνώση με πληροφορίες από τη σύγχρονη πραγματικότητα και τη λαϊκή παράδοση. - Να καταλάβουν την αλλαγή που συμβαίνει στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων σε μεγάλα χρονικά διαστήματα.
Διαθεματική και συγκριτική προσέγγιση της ιστορίας	<ul style="list-style-type: none"> - Να εκτιμήσουν τη σημασία του γεωγραφικού και περιβαλλοντικού παράγοντα στην ίδρυση και στην πρόοδο μιας πόλης, ενός κράτους, ενός πολιτισμού. -Να πληροφορηθούν για γεγονότα και δράσεις (τοπικού, εθνικού και διεθνούς βεληνεκούς, που σχετίζονται με θρησκευτικές, αθλητικές, κοινωνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες). - Να συνδέσουν την ιστορία με την ποίηση, το τραγούδι, τον κινηματογράφο, και γενικά την τέχνη καθώς και με πτυχές της καθημερινότητας, όπως ενδυμασία, διατροφή, διασκέδαση, κλπ. - Να συσχετίζουν μεταξύ τους γεγονότα και τις δράσεις μέσα στην ίδια ή σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους ή γεωγραφικές περιοχές. - Να συνειδητοποιήσουν τη σημασία του γεωγραφικού παράγοντα για την ιστορία ενός τόπου. - Να ενασχολούνται με την ιστορία μιας περιοχής και να την συνεξετάζουν μέσα στον ευρύτερο εθνικό ιστορικό και γεωγραφικό χώρο. - Να ενημερωθούν για τις διαφοροποιήσεις των κοινωνιών (κοινωνικές, πολιτισμικές, θρησκευτικές, εθνικές, κλπ.) τις οποίες εξετάζουν.

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι διδασκαλίας
Φύση-περιβάλλον και άνθρωπος-κοινωνία	<ul style="list-style-type: none"> - Να έρθουν σε επαφή με την ιστορία του περιβάλλοντος. - Να κατανοήσουν τη σημασία του περιβάλλοντος για την επιβίωση και την ιστορική πορεία του ανθρώπου και για την εξέλιξη του πολιτισμού. - Να αναπτύξουν θετική στάση απέναντι στα ανθρώπινα επιτεύγματα και σεβασμό προς το φυσικό περιβάλλον στο οποίο ζουν.
Αξιοποίηση της ιστορικής μαρτυρίας και κατανόηση ιστορικών εννοιών	<ul style="list-style-type: none"> - Να μάθουν να αναγνωρίζουν, να παρατηρήσουν, να ερμηνεύουν και να κρίνουν πηγές, αρχαιολογικά ευρήματα, εικόνες, φωτογραφίες, ταινίες, τηλεοπτικά προ-γράμματα, θεατρικά έργα, τραγούδια, κείμενα, εκθέματα, προφορικές μαρτυρίες, κτίρια, τοποθεσίες, κλπ. - Να αναπτύξουν την ικανότητα κατανόησης του χρόνου και της χρήσης όρων, όπως: αρχαίος, π.Χ.- μ.Χ. αιώνας, δεκαετία, χιλιετία, εποχή, κ.ά. - Να θέτουν ερωτήσεις και να δίνουν απαντήσεις, σχετικές με τη διδασκόμενη ιστορική ύλη.
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ (ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ)	<p>Από την Παλαιολιθική εποχή έως το 300 μ. Χ. Η προσέγγιση γίνεται με βάση τα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδας -συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου. Οι μαθητές/ -τριες καλούνται:</p>
Παλαιολιθική εποχή	<ul style="list-style-type: none"> - Να επιχειρήσουν να προσεγγίσουν τις ανάγκες του ανθρώπου της εποχής και τις συνθήκες διαβίωσής του (μετακινήσεις ομάδων, κυνήγι και συλλογή καρπών, επεξεργασία πρώτων υλών). - Να ενημερωθούν για τα στάδια εξέλιξης του ανθρώπου σε σχέση και με τον ελλαδικό χώρο. - Να ευαισθητοποιηθούν απέναντι στην προσφορά της επιστήμης της Παλαιοντολογίας στην ιστορική έρευνα (ιδιαίτερη αναφορά σε ελληνικές περιοχές που σημειώθηκαν παλαιοντολογικές ανακαλύψεις, π.χ. Πετράλωνα Χαλκιδικής)
Νεολιθική περίοδος	<ul style="list-style-type: none"> - Να είναι σε θέση να διακρίνουν τα γεωγραφικά και χρονικά πλαίσια της περιόδου και να αναζητήσουν στο χάρτη τους νεολιθικούς οικισμούς που έχουν εντοπιστεί στην Ελλάδα. - Να συγκεντρώσουν στοιχεία σχετικά με την οργάνωση των νεολιθικών οικισμών (οικονομία - κοινωνική οργάνωση, κλπ.).

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι διδασκαλίας
<p>Πολιτισμοί του Αιγαίου - Εποχή του Χαλκού</p>	
<p>Κυκλαδικός πολιτισμός</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να εξοικειωθούν –κατά το δυνατόν μέσα από την παρατήρηση των μνημείων του κυκλαδικού πολιτισμού- με την κοινωνική οργάνωση, αλλά και την οικονομική και ναυτική/ εμπορική δραστηριότητα των κατοίκων των Κυκλάδων. - Να γνωρίσουν την ανάπτυξη των τεχνών (ζωγραφική, γλυπτική, μουσική κλπ.) στα νησιά των Κυκλάδων και να εκτιμήσουν συνολικά τον κυκλαδικό πολιτισμό.
<p>Μινωικός πολιτισμός</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν στοιχεία της κοινωνικής και διοικητικής οργάνωσης (τα ανάκτορα στην Κνωσό, στη Φαιστό, στα Μάλια και στη Ζάκρο) και βασικές πτυχές της μινωικής οικονομίας. - Να πληροφορηθούν για τη θρησκευτικότητα των Μινωιτών (λατρεία της φύσης, ιερά κορυφής, ανακτορικοί χώροι, τελετές, ιερά σύμβολα κ.ά.). - Να εκτιμήσουν τη μινωική τέχνη. - Να έρθουν σε επαφή με στοιχεία της «τεχνολογίας» της εποχής, με έμφαση στην κατασκευή αγγείων, εργαλείων, κοσμημάτων, τοιχογραφιών κλπ. - Να μάθουν για τη γραφή και να αξιολογήσουν συνολικά το μινωικό πολιτισμό. - Να συζητήσουν με αφορμή το μινωικό πολιτισμό και για άλλους πολιτισμούς (Κυπριακό, Αιγυπτιακό, Μεσοποταμιακό, κλπ.) και ιδιαίτερα να προβληματιστούν για το θέμα των πολιτιστικών δανείων και επιρροών.
<p>Μυκηναϊκός πολιτισμός</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να ανακαλύψουν τα βασικά χαρακτηριστικά του μυκηναϊκού πολιτισμού μέσα από την παρατήρηση αρχαιολογικών ευρημάτων και μνημείων (κυκλώπεια τείχη, θολωτοί τάφοι, ανάκτορα), από την οικονομία και τη διοικητική οργάνωση (πινακίδες γραμμικής γραφής Β). - Να πληροφορηθούν για τα βασικά στοιχεία της μυκηναϊκής θρησκείας και της μυκηναϊκής τέχνης και να εκτιμήσουν τη συνάφειά τους με μινωικές επιδράσεις. - Να ερευνήσουν και να συλλέξουν πληροφορίες και στοιχεία για τις τέχνες και τα γράμματα στο μυκηναϊκό πολιτισμό. Να μάθουν για την αποκρυπτογράφηση της γραμμικής Β' γραφής. - Να ενημερωθούν για τα ταξίδια και τις πολιτιστικές επαφές στον Κρητομυκηναϊκό πολιτισμό.

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι διδασκαλίας
Αρχαϊκή περίοδος	<ul style="list-style-type: none"> - Να επιχειρήσουν να ερμηνεύσουν τη διαδικασία σταδιακής διαμόρφωσης των πόλεων- κρατών σε συνάρτηση με τη γεωγραφική ιδιομορφία του ελλαδικού χώρου. - Να πληροφορηθούν τα σχετικά με την ανακάλυψη του ελληνικού αλφαβήτου και να εκτιμήσουν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του και τις συνέπειες της χρήσης του σε όλους τους τομείς της ζωής των ανθρώπων. - Να γνωρίσουν τους πανελλήνιους θεσμούς (Ολυμπιακοί αγώνες, αμφικτιονίες κλπ.) και να εκτιμήσουν τη σημασία τους. - Να γνωρίσουν την κοινωνική και πολιτική δομή της Αθήνας και τη γέννηση και εξελικτική πορεία της αθηναϊκής δημοκρατίας (μεταρρυθμίσεις Σόλωνα, Κλεισθένη κλπ.). - Να γνωρίσουν την κοινωνική και πολιτική οργάνωση της Σπάρτης (νόμοι Λυκούργου, σπαρτιατικός τρόπος ζωής). - Να συγκρίνουν τον τρόπο ζωής και την κοινωνική οργάνωση στην αρχαία Αθήνα και τη Σπάρτη.
Κλασικά χρόνια	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν τις κύριες πολιτικές εξελίξεις που οδήγησαν την Αθήνα στο απόγειο της ακμής της. - Να εκτιμήσουν τη σημασία της επικράτησης του δημοκρατικού πολιτεύματος στην αρχαία Ελλάδα ως απαρχής για τη διαμόρφωση της σύγχρονης πολιτικής σκέψης και πράξης. - Να ανακαλύψουν τα αίτια και τις αφορμές του Πελοποννησιακού πολέμου και να γνωρίσουν τα βασικά γεγονότα που συνέβησαν κατά τη διάρκειά του. - Να γνωρίσουν τη σύντομη ηγεμονία της Θήβας και τους πρωταγωνιστές της. - Να αναζητήσουν τις αιτίες και να κρίνουν τις συνέπειες των συνεχών πολέμων μεταξύ των ελληνικών πόλεων (κοινωνικές, οικονομικές, κλπ.). - Να μάθουν για την ανάπτυξη της δύναμης της Μακεδονίας επί Φιλίππου Β'.
Ελληνιστικά χρόνια	<ul style="list-style-type: none"> - Να αξιολογήσουν την προσωπικότητα του Μ. Αλεξάνδρου και να ανταλλάξουν απόψεις για την πανελλήνια εκστρατεία εναντίον της Περσικής αυτοκρατορίας. - Να γνωρίσουν τις συνέπειες του έργου του Μ. Αλεξάνδρου (κατακτητικό, διοικητικό, πολιτιστικό) και να εκτιμήσουν τη σημασία του. - Να μάθουν και να αξιολογήσουν τη θέση και το ρόλο των ελληνιστικών βασιλείων αλλά και των ελληνικών πόλεων την ελληνιστική περίοδο.

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι διδασκαλίας
	<p>-Να γνωρίσουν και να εκτιμήσουν τις επιδράσεις που δέχτηκε ο ελληνικός τρόπος ζωής και σκέψης από τη συνάντησή του με άλλους πολιτισμούς.</p>
<p>Ρωμαϊκή περίοδος</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να ερμηνεύσουν τις αιτίες που προκάλεσαν τη σταδιακή άνοδο της ρωμαϊκής κυριαρχίας στη Μεσόγειο (200- 31π.Χ.). - Να ενημερωθούν για το σταδιακό έλεγχο των Ρωμαίων επί των ελληνιστικών κρατών του ελλαδικού χώρου και της ανατολικής Μεσογείου. - Να αποκτήσουν μια συνοπτική εικόνα της ελληνικής ιστορίας μετά τον Αλέξανδρο και μέχρι την εποχή του Μ. Κωνσταντίνου με τον εκχριστιανισμό της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. - Να διαμορφώσουν άποψη σχετικά με τις συνθήκες εμφάνισης και βαθμιαίας εξάπλωσης του χριστιανισμού στην Ανατολή. - Να αξιολογήσουν τα πολιτιστικά στοιχεία του ρωμαϊκού πολιτισμού.
<p>ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ (ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ)</p>	<p>Από το 300 μ. Χ. έως 1461 μ.Χ.</p> <p>Η προσέγγιση γίνεται με βάση τα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδας -συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου.</p> <p>Οι μαθητές/ -τριες καλούνται:</p>
<p>Πρωτοβυζαντινή περίοδος <i>Αρχές του 4ου αι. – τέλος του 7ου αι.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να αξιολογήσουν τη μετατόπιση του κέντρου της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας στην Ανατολή. - Να πληροφορηθούν για την ίδρυση της Κωνσταντινούπολης και την αποδοχή του χριστιανισμού ως επίσημης θρησκείας της αυτοκρατορίας επί Μ. Κωνσταντίνου. - Να γνωρίσουν τις διαδοχικές φάσεις που πέρασαν οι σχέσεις ειδωλολατρίας και Χριστιανισμού κατά τον 4ο αι. μ.Χ. - Να μάθουν και να κρίνουν τις σχέσεις επίσημου χριστιανικού κράτους και αιρέσεων (4ος και 5ος αι. μ.Χ) - Να προβληματιστούν για τις αιτίες που προκάλεσαν τη διαίρεση του Ρωμαϊκού Κράτους σε Ανατολικό και Δυτικό. - Να μελετήσουν την πολιτική του Ιουστινιανού: το νομοθετικό, διοικητικό, και κοινωνικό του έργο. Να αξιολογήσουν τη σημασία του έργου του. - Να ερμηνεύσουν το βαθύτερο ιστορικό νόημα της στάσης του «Νίκα» και να κρίνουν το ρόλο των δήμων στην πολιτική, κοινωνική και αθλητική ζωή της πρωτεύουσας. - Να γνωρίσουν το θεσμό των θεμάτων και να κατανοήσουν τη σημασία του για τη διοίκηση και την άμυνα της αυτοκρατορίας.

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι διδασκαλίας
<p>Μεσοβυζαντινή περίοδος <i>Τέλη του 7ου αι. – αρχές του 11ου αι.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να κατανοήσουν τα αίτια και τις φάσεις της Εικονομαχίας και να κρίνουν τις συνέπειές της. - Να διακρίνουν τα βασικά χαρακτηριστικά της κοινωνίας της εποχής και να κατανοήσουν την εθνολογική σύσταση του πληθυσμού. - Να γνωρίσουν τους κυριότερους αυτοκράτορες της μακεδονικής δυναστείας και τις βασικότερες αλλαγές που επέφεραν στη διοίκηση, στη νομοθεσία κλπ. - Να συνειδητοποιήσουν το βασικό ρόλο της εκκλησίας και του μοναχισμού στις αποφάσεις της κεντρικής εξουσίας και στις κοινωνικές εξελίξεις γενικότερα. - Να κατανοήσουν τις πολύπλοκες διπλωματικές σχέσεις που ανέπτυξε το βυζαντινό κράτος με τους γειτονικούς λαούς και τους στόχους που οι σχέσεις αυτές εξυπηρετούσαν. - Να αξιολογήσουν τη σημασία του εκχριστιανισμού των Σλαβικών λαών (η συμβολή του Κύριλλου και του Μεθόδιου).
<p>Υστεροβυζαντινή περίοδος <i>Αρχές του 11ου αι.</i> <i>–προτελευταίο τέταρτο του 15ου αι. (1461μ.Χ.)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να εκτιμήσουν το χαρακτήρα, τα αίτια και τα αποτελέσματα των σταυροφοριών (π.χ. της Δ' σταυροφορίας). - Να πληροφορηθούν βασικά στοιχεία για την ίδρυση και οργάνωση των λατινικών κρατιδίων στα βυζαντινά εδάφη. - Να γνωρίσουν βασικά στοιχεία για την ίδρυση και την οργάνωση των ελληνικών κρατών αμέσως μετά την άλωση (Αυτοκρατορία της Νίκαιας κλπ.). - Να αναζητήσουν τις αιτίες που προκάλεσαν την επέκταση των Οθωμανών στην Ευρώπη μέχρι τις παραμονές της Άλωσης και τη σταδιακή κατάρρευση της Βυζαντινής αυτοκρατορίας - Να διαμορφώσουν εικόνα για την κατάσταση στην Κωνσταντινούπολη κατά τις παραμονές της Άλωσης από τους Οθωμανούς και να παρακολουθήσουν ένα σύντομο χρονικό της πτώσης της Πόλης. - Να κατανοήσουν τη σημασία των περιφερειακών κέντρων του Ελληνισμού και ιδιαίτερα του Δεσποτάτου του Μορέως, του Δεσποτάτου της Ηπείρου και της Αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας - Να μάθουν για τη ζωή και την κοινωνική οργάνωση στις περιοχές που οι Έλληνες ζούσαν κάτω από τη ενετική, φραγκική κλπ. κυριαρχία (Ιόνια νησιά, Κρήτη, Κύπρος, Ρόδος κλπ.). - Να πληροφορηθούν για το φαινόμενο της πειρατείας στα νησιά του Αιγαίου και του Ιονίου.

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι διδασκαλίας
<p>ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ</p>	<p>Η προσέγγιση γίνεται με βάση τα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδας -συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου.</p> <p>Οι μαθητές/ -τριες καλούνται:</p>
<p>Καθημερινή ζωή (μικροϊστορία)</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ γυναίκα ☐ παιδί ☐ δούλος ☐ επαγγέλματα ☐ κατοικία ☐ ενδυμασία ☐ ψυχαγωγία ☐ διατροφικές συνήθειες, κλπ. 	<ul style="list-style-type: none"> - Να διαμορφώσουν άποψη –μέσα από την ερμηνεία των τεκμηρίων- για τη ζωή των απλών ανθρώπων σε σημαντικούς νεολιθικούς οικισμούς (Σέσκλο, Διμήνι κλπ.). - Να περιγράψουν την καθημερινή ζωή στην Αθήνα του 5ου π.Χ. αι. και να γνωρίσουν τις βασικές πτυχές της καθημερινής ζωής κατά την κλασική περίοδο. - Να συλλέξουν στοιχεία σχετικά με την ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων χθες και σήμερα και να εκτιμήσουν τη σημασία τους. - Να διαπιστώσουν τι είδους επαγγέλματα και τι συνθήκες εργασίας επικρατούσαν κατά την αρχαιότητα και να μελετήσουν τη δουλειά. - Να γνωρίσουν –κατά το δυνατόν μέσα από πηγές- πλευρές της καθημερινής ζωής στα χωριά και τις πόλεις κατά τη βυζαντινή περίοδο. - Να συνειδητοποιήσουν τη σημασία της ψυχαγωγίας και να συσχετίσουν μορφές διασκέδασης σε διαφορετικούς τόπους και εποχές. - Να εκτιμήσουν το ρόλο και τη σημασία της ενδυμασίας (αλλά και της μόδας) στα πλαίσια των κοινωνικών και ιστορικών εξελίξεων. - Να διαμορφώσουν μια εικόνα - μέσα από πηγές- για τη θέση και το ρόλο της γυναίκας και του παιδιού σε διαφορετικούς τόπους, εποχές, πολιτισμούς. - Να αναζητήσουν στοιχεία από τις διατροφικές συνήθειες των Ελλήνων στην αρχαιότητα και κατά τη βυζαντινή περίοδο, αλλά και πληροφορηθούν τη σημασία της ελιάς (π.χ. Κρήτη, Πελοπόννησος) και του κρασιού (π.χ. Σάμος, Κύπρος) στο παρελθόν αλλά και στις μέρες μας.
<p>Πολιτισμός, Γράμματα και Τέχνες</p>	
<p><i>Ιστορία των ιδεών και των επιστημών</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν τις κύριες εξελίξεις στον τομέα των γραμμάτων κατά την κλασική περίοδο και να εκτιμήσουν τη σχέση τους με τις πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις της περιόδου κατ’ αντιπαράβολή και με τις προγενέστερες περιόδους. - Να μάθουν για το κίνημα των Σοφιστών και για τη γέννηση της φιλοσοφίας (ο Σωκράτης, ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης και οι βασικές τους ιδέες).

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι διδασκαλίας
<p>Ιστορία των ιδεών και των επιστημών</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να είναι σε θέση να διακρίνουν τα βασικά γραμματειακά είδη (ιστορία, φιλοσοφία, λογοτεχνία, κ.ά.) και να εκτιμήσουν τον τρόπο που συνδέονται με τις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις. - Να συλλέξουν στοιχεία και πληροφορίες για τα ιερά του Ασκληπιού και τις απαρχές της ιατρικής. - Να αναγνωρίσουν τη συμβολή του Ιπποκράτη στη θεμελίωση της ιατρικής επιστήμης. - Να γνωρίσουν βασικά στοιχεία από την τέχνη και την επιστήμη στα χρόνια μετά τον Μ. Αλέξανδρο. - Να γνωρίσουν βασικά στοιχεία από την ελληνιστική φιλοσοφία, τις σχολές (Στωικοί, Επικούρειοι, Σκεπτικοί) και τους εκπροσώπους τους. - Να μελετήσουν το ρόλο των μοναστηριών στη παράδοση. - Να έρθουν σε επαφή με αντιπροσωπευτικά έργα της γραμματείας και της τέχνης της παλαιολόγιας εποχής. - Να αντιληφθούν ότι στο Βυζάντιο διασώθηκε και διατηρήθηκε η αρχαία ελληνική και ρωμαϊκή γραμματεία επηρεάζοντας τον ευρύτερο ανατολικοευρωπαϊκό χώρο και τη Δύση.
<p>Θρησκευτικότητα</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να συσχετίσουν το ρόλο της θρησκείας και των λατρευτικών εκδηλώσεων με την κοινωνική και πολιτική ζωή της αρχαίας Ελλάδας. - Να πληροφορηθούν για τα μαντεία τη λειτουργία και το ρόλο τους (μαντείο Δελφών, Δωδώνης, κλπ.). - Να κατανοήσουν τους θρησκευτικούς προβληματισμούς και τις διαδικασίες συγκρητισμού που αναπτύχθηκαν στον ελληνιστικό κόσμο. - Να πληροφορηθούν και να αξιολογήσουν το ρόλο των Μοναστηριών (στο χθες αλλά και στο σήμερα).
<p>Τέχνες: Αρχιτεκτονική, γλυπτική, ζωγραφική κλπ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν βασικούς τομείς της γεωμετρικής και αρχαϊκής τέχνης. - Να εξοικειωθούν με τις διαφορετικές μορφές της κλασικής τέχνης. - Να εκτιμήσουν τις αξίες και την προσφορά της αρχαιότητας στην τέχνη και στον πολιτισμό. - Να γνωρίσουν την αρχιτεκτονική τέχνη κατά την βυζαντινή περίοδο (από τα ρωμαϊκά οικοδομήματα στις παλαιοχριστιανικές βασιλικές, π.χ. βυζαντινές εκκλησίες στην Θεσσαλονίκη και ο ναός της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη).

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι διδασκαλίας
	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν το χαρακτήρα και την ποιότητα της βυζαντινής τέχνης, κοσμικής και θρησκευτικής (γλυπτική, ζωγραφική, ψηφιδωτά). - Να έρθουν σε επαφή με τη βυζαντινή μουσική και να αναζητήσουν τη σχέση της με το δημοτικό τραγούδι. - Να ανταλλάξουν απόψεις για την παραδοσιακή και σύγχρονη ελληνική μουσική.
<i>Ποίηση – Λογοτεχνία</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν τους μεγάλους ποιητές της αρχαϊκής περιόδου (τον Όμηρο, τον Αλκαίο, τον Πίνδαρο, τη Σαπφώ, τον Αρίοωνα, τον Τέρπανδρο, κλπ.). - Να γνωρίσουν το αρχαίο ελληνικό θέατρο και τα είδη του με αναφορές στους πιο γνωστούς δραματουργούς των κλασικών χρόνων. - Να γνωρίσουν αντιπροσωπευτικά δείγματα ποίησης και λογοτεχνίας από την ελληνορωμαϊκή αλλά και βυζαντινή εποχή.
<i>Ιστορία της Παιδείας</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να συνειδητοποιήσουν ότι η εκπαιδευτική λειτουργία διαμορφώνεται με βάση τους κοινωνικές συνθήκες και ανταποκρίνεται στην ικανοποίηση διαφορετικών κάθε φορά αναγκών. - Να γνωρίσουν τη λειτουργία του αρχαίου «σχολείου» στην Αθήνα αλλά και την αγωγή των νέων στη Σπάρτη. - Να γνωρίσουν τα πνευματικά κέντρα της βυζαντινής περιόδου αλλά και να πληροφορηθούν πως λειτουργούσαν τα σχολεία της εποχής.
Σχέσεις των Ελλήνων με διάφορους λαούς και πολιτισμούς	
<i>Πολεμικές συγκρούσεις</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να αναζητήσουν τα αίτια και να γνωρίσουν τα κυριότερα γεγονότα των περσικών πολέμων, εκτιμώντας τις συνέπειες της επιτυχούς αντιμετώπισης της περσικής εισβολής από τους Έλληνες. - Να γνωρίσουν το χώρο και το χρόνο εμφάνισης των Περσών, των Αβάρων, των Σλάβων και των Βούλγαρων. - Να μελετήσουν τη σημασία που είχε για το Βυζάντιο, η εμφάνιση των Αράβων και της Ισλαμικής θρησκείας. - Να γνωρίσουν την κατάσταση που επικρατούσε στα σύνορα της αυτοκρατορίας σχετικά με τους διάφορους γειτονικούς λαούς.
<i>Εμπόριο Πολιτισμικές επιρροές</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν τους Μινωίτες ως εμπορικό και ναυτικό λαό και τις επαφές τους με τους λοιπούς πολιτισμούς του Αιγαίου, την Αίγυπτο και την Παλαιστίνη.

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι διδασκαλίας
	<ul style="list-style-type: none"> - Να ενημερωθούν για το χαρακτήρα των εμπορικών σχέσεων της Ελλάδας με την Ανατολική και τη Δυτική Μεσόγειο κατά την Αρχαϊκή Περίοδο. - Να διερευνήσουν τις συνέπειες του εμπορίου σε σχέση με διάφορους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας (π.χ. αύξηση πληθυσμού, αστικοποίηση, ανάδειξη νέων ισχυρών κοινωνικών ομάδων). - Να αντιληφθούν την εμβέλεια των εμπορικών ανταλλαγών κατά τη βυζαντινή περίοδο και την ιδιαίτερη σημασία των θαλάσσιων δρόμων της Μεσογείου για τις οικονομικές αλλά και γενικότερα τις πολιτισμικές επαφές. - Να γνωρίσουν τα βασικά εμπορεύσιμα προϊόντα και να κατανοήσουν το ρόλο του νομίσματος. - Να γνωρίσουν την αυξανόμενη εμπορική δραστηριότητα των ιταλικών πόλεων και τις συνέπειές της στη βυζαντινή οικονομία.
<i>Πολιτισμικές επιρροές</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να εκτιμήσουν την επίδραση που άσκησε στην αρχαϊκή ελληνική τέχνη η στενότερη επαφή με την Εγγύς Ανατολή και την Αίγυπτο, και να διαπιστώσουν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της περιόδου. - Να κατανοήσουν τη σύζευξη του ελληνικού και του ρωμαϊκού πολιτισμού, με αναφορά σε αντιπροσωπευτικά παραδείγματα. - Να διαπιστώσουν την επίδραση του ελληνικού πνεύματος στον τρόπο ζωής, στην εκπαίδευση, στη νοοτροπία και στη θρησκεία των Ρωμαίων. - Να γνωριστούν με τον πολιτισμό των Αράβων (βασικά στοιχεία για τις επιστήμες, τις τέχνες και τα γράμματα) και να κρίνουν τη συμβολή τους στην ανάπτυξη της επιστήμης και τη διατήρηση της αρχαίας κληρονομιάς. - Να κατανοήσουν τις ποικίλες αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στο βυζαντινό και ισλαμικό πολιτισμό. - Να συγκρίνουν την εξέλιξη των Βαλκανικών κρατών και του Ρωσικού κράτους καθώς και τις σχέσεις τους με το Βυζάντιο. - Να γνωρίσουν στοιχεία από τον πολιτισμό λαών που ήρθαν σε σύγκρουση με τη ρωμαϊκή αυτοκρατορία και το Βυζάντιο (π.χ. Γότθοι, Σλάβοι, Πέρσες, Νορμανδοί κλπ.).
Ιστορία της Μετανάστευσης – Αποικισμοί	
<i>Πρώτες μετακινήσεις/μεταναστεύσεις των Ελλήνων</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να ερμηνεύσουν την αποικιακή εξάπλωση των Ελλήνων κατά την αρχαϊκή περίοδο και τις σημαντικότερες ελληνικές μητροπόλεις.

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι διδασκαλίας
	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν την ιστορία του ελληνισμού του Εύξεινου Πόντου με αναφορές έως και τις μέρες μας. - Να μάθουν για τις σχέσεις Ελλήνων και Βενετών, τη μετανάστευση και την πνευματική δραστηριότητα των πρώτων Ελλήνων στη Βενετία –και στις άλλες ιταλικές πόλεις- πριν και κυρίως μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης.
<p><i>Ενότητες από την πολιτιστική ζωή των Ελλήνων της Διασποράς</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν στοιχεία από τα ήθη και τα έθιμα αλλά και τη γενικότερη δραστηριότητα των Ελλήνων της ομογένειας (π.χ. γάμος, διασκέδαση, επαγγέλματα, τέχνες κλπ.) - Να μάθουν για τα ελληνικά σχολεία στις παροικίες του εξωτερικού και να κρίνουν το ρόλο της παιδείας για τους Έλληνες ομογενείς. - Να πληροφορηθούν για την ελληνορθόδοξη εκκλησία σε διάφορα μέρη του κόσμου, αλλά και να αξιολογήσουν τη σχέση των Ελλήνων ομογενών με την Εκκλησία και τη θρησκευτική πίστη.

Επίπεδο 4ο: Ιστορία του Νεότερου Ελληνισμού

Το τέταρτο επίπεδο του μαθήματος της Ιστορίας και του Πολιτισμού για τα ελληνόπουλα της Διασποράς, τιτλοφορείται «Ιστορία του Νεότερου Ελληνισμού» και απευθύνεται σε παιδιά του τέταρτου μαθησιακού κύκλου, δηλαδή της 2ας και της 3ης τάξης του Γυμνασίου. Στην ουσία πρόκειται για μια μετεξέλιξη του τρίτου επιπέδου, σύμφωνα με τις αρχές της σπειροειδούς ανάπτυξης των γνωστικών περιεχομένων ενός ενιαίου Προγράμματος Σπουδών Ιστορίας και Πολιτισμού.

Μεθοδολογικά, η «ιστοριογεωγραφική» προσέγγιση κυριαρχεί και σε αυτή την περίπτωση παρουσιάζοντας έναν ιστορικό λόγο, που δεν εμφανίζεται απόλυτος στη διατύπωση των θέσεών του και παραθέτει πολλαπλές οπτικές ενός συγκεκριμένου θέματος. Στο επίκεντρο της δομής του τέταρτου επιπέδου βρίσκεται η ένταξη και η αξιοποίηση της ιστορικής μαρτυρίας. Στο τέταρτο αυτό επίπεδο, ο μαθητής της Διασποράς αναλαμβάνει ενεργητικό ρόλο ιστορικού/ ερευνητή καθώς συμμετέχει ενεργά διαδικασία αναζήτησης της ιστορικής «αλήθειας», μέσω της ατομικής ή συλλογικής ερευνητικής προσπάθειας.

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι διδασκαλίας
ΑΡΧΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	<p>Η προσέγγιση και στο επίπεδο αυτό γίνεται με βάση τα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδας (Θράκη, Μακεδονία, Θεσσαλία, Ήπειρος, Ιόνια νησιά, Νησιά Αιγαίου, Κρήτη, Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος) -συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου.</p> <p>Οι μαθητές/ -τριες καλούνται:</p>
Γενική και τοπική ιστορία	<ul style="list-style-type: none"> -Να πραγματευτούν την νεότερη ιστορία και τον πολιτισμό των Ελλήνων με βάση τη διάκριση γενική και τοπική ιστορία. - Να παρακινηθούν στη μελέτη της τοπικής ιστορίας και της ιστορίας απομακρυσμένων κοινωνικών ομάδων ή τις μειονότητες. - Να ευαισθητοποιηθούν ακόμα περισσότερο γύρω από τα προβλήματα της τοπικής τους κοινωνίας και να μάθουν να αναζητούν λύσεις στα προβλήματα αυτά.
Ιστορική έρευνα	<ul style="list-style-type: none"> - Να εξοικειωθούν με τη διαδικασία αναζήτησης της ιστορικής «αλήθειας» ή των πολλαπλών εκδοχών της, μέσω της ατομικής ή συλλογικής ερευνητικής προσπάθειας. - Να έρθουν σε επαφή με τις συζητήσεις της σύγχρονης ελληνικής και διεθνούς ιστοριογραφίας.
Αξιοποίηση της ιστορικής μαρτυρίας (βιογραφία, προφορικές – γραπτές μαρτυρίες, εφημερίδες εποχής κλπ. τεκμήρια)	<ul style="list-style-type: none"> - Να έρθουν σε επαφή με βιογραφίες και προσωπικές εμπειρίες γνωστών και μη εκπροσώπων του ελληνικού πνεύματος. - Να μάθουν να μελετούν και να αξιολογούν πηγές από τα κρατικά και οικογενειακά ή και άλλης προέλευσης αρχεία. - Να μελετήσουν και να κρίνουν προφορικές ή γραπτές μαρτυρίες (π.χ. από την ελληνική επανάσταση του 1821, από τους απελευθερωτικούς πολέμους των αρχών του 20ού αιώνα, από συμμετέχοντες στην Μικρασιατική καταστροφή, από τον εμφύλιο πόλεμο, από μετανάστες, κλπ.).

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι διδασκαλίας
<p>ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ – ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ</p>	<p>Από το 1453 μ.Χ. έως τα τέλη του 20ού αι. Η προσέγγιση γίνεται με βάση τα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδας-συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου. Οι μαθητές/ -τριες καλούνται:</p>
<p>Οι Έλληνες την περίοδο της Τουρκοκρατίας και Λατινοκρατίας</p>	
<p><i>Διοικητική οργάνωση του Οθωμανικού κράτους και η θέση των Ελλήνων</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να πληροφορηθούν για την οργάνωση του οθωμανικού κράτους και τις συνθήκες ζωής των Ελλήνων σ' αυτό. - Να μελετήσουν το ρόλο της Εκκλησίας και των Κοινοτήτων κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας. - Να ερευνήσουν το θέμα των Εξισλαμισμών και το παιδομάζωμα. - Να γνωρίσουν τη μέση και ύστερη περίοδο της Λατινοκρατίας στον ελλαδικό χώρο.
<p><i>Το κίνημα του Φιλελληνισμού και η Ευρώπη</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να έρθουν σε επαφή με το κίνημα του Φιλελληνισμού στην Ευρώπη. - Να γνωρίσουν βασικούς εκπροσώπους του κινήματος του Φιλελληνισμού και να εκτιμήσουν τη συμβολή τους στην προετοιμασία και πραγματοποίηση της επανάστασης του 1821.
<p><i>Πρώτες επαναστατικές ενέργειες και η προετοιμασία της επανάστασης</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να πάρουν μια ιδέα για τις ιδεολογικές αντιπαραθέσεις και τους εθνικούς ανταγωνισμούς στην Ευρώπη και να μελετήσουν τη Βιομηχανική επανάσταση. - Να γνωρίσουν και να αξιολογήσουν την κοινωνικοπολιτική κατάσταση στην Ευρώπη από το 16ο ως το 18ο αιώνα και ιδιαίτερα στις αρχές του 19ου αιώνα (Ιερή Συμμαχία, επαναστατικά, κινήματα κλπ.). - Να διαμορφώσουν άποψη για τη δράση των «αρχματολών» και των «κλεφτών» και να εκτιμήσουν τη συμβολή τους στον αγώνα της ανεξαρτησίας. - Να γνωρίσουν τις συνθήκες που οδήγησαν στα Ορλωφικά. - Να γνωρίσουν την οργάνωση της Φιλικής Εταιρείας, τα ιδρυτικά της μέλη και να εκτιμήσουν τον τρόπο με τον οποίο αυτή συνέβαλε στον αγώνα των Ελλήνων για ανεξαρτησία. - Να μάθουν για τις εστίες αντίστασης του ελληνισμού κατά την τουρκοκρατία (Μάνη, Σφακιά Σούλι). - Να πληροφορηθούν για την ιστορία των χωριών του Σουλίου και τους πολέμους εναντίον του Αλή Πασά (αλλά και για το ρόλο του Αλή Πασά στην ελληνική επανάσταση).

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι διδασκαλίας
Οι Έλληνες την περίοδο της Επανάστασης του 1821	
<i>Ο Αγώνας για την ανεξαρτησία</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν και να αξιολογήσουν την κοινωνικοπολιτική κατάσταση στην Ελλάδα (σε σχέση με την Ευρώπη) στο τέλος του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα. - Να εκτιμήσουν την καθημερινή ζωή των Ελλήνων και τις επαφές τους με τους Τούρκους και τους άλλους λαούς της Βαλκανικής μέσα από πηγές (π.χ. Ελληνική Νομαρχία, Γεωγραφία Νεωτερική, κ.ά.). - Να μάθουν για την επανάσταση στη Μολδοβλαχία και να κρίνουν το ρόλο της στον απελευθερωτικό αγώνα των Ελλήνων. - Να έρθουν σε επαφή με βασικά στοιχεία από τις σημαντικότερες πολεμικές επιχειρήσεις και τις διπλωματικές ενέργειες κατά τη διάρκεια της Επανάστασης. - Να γνωρίσουν ηγετικές και όχι μόνο φυσιογνωμίες που διακρίθηκαν κατά την Επανάσταση μέσα από πηγές (απομνημονεύματα, ημερολόγια, τύπος, κλπ.). - Να ερμηνεύσουν τις πράξεις αυτοθυσίας των υπόδουλων Ελλήνων (έξοδος του Μεσολογγίου, ολοκαύτωμα του Αρκαδίου). - Να εκτιμήσουν τις ενέργειες διαφόρων Ελλήνων για την οικονομική ενίσχυση του αγώνα για ανεξαρτησία. - Να αξιολογήσουν το ρόλο των Μεγάλων Δυνάμεων στον αγώνα.
<i>Η πολιτική οργάνωση του Αγώνα</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν την ανάγκη των Ελλήνων για πολιτική οργάνωση της Επανάστασης και τις αντίστοιχες ενέργειές τους. - Να είναι σε θέση να εκτιμήσουν το ρόλο των Εθνοσυνελεύσεων του Αγώνα. - Να αξιολογήσουν τον Ιωάννη Καποδίστρια ως πρώτο κυβερνήτη και να ανταλλάξουν απόψεις για το χαρακτήρα του έργου του.
Η μετεπαναστατική περίοδος μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα	
<i>Οθωνική περίοδος - Βαυαροκρατία</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να πληροφορηθούν τις εσωτερικές εξελίξεις κατά την περίοδο διακυβέρνησης του Όθωνα. <p>(εκλογή Όθωνα και Αντιβασιλεία, περίοδος Απόλυτης Μοναρχίας, Επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου 1843, Νόθος Κοινοβουλευτισμός, Μεγάλη Ιδέα, Κριμαϊκός πόλεμος και Ελληνισμός).</p>

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι διδασκαλίας
<i>Απαρχές της ελληνικής δημοκρατίας</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να μάθουν για τους αγώνες και τα κινήματα των Ελλήνων εναντίον της βασιλείας - Να εκτιμήσουν τη συμβολή του Χαρίλαου Τρικούπη στην επικράτηση του Κοινοβουλευτισμού. - Να πληροφορηθούν για την πρώτη ελληνική δημοκρατία του Α. Παπαναστασίου
<i>Αγγλοκρατία στην Κύπρο Μακεδονικός αγώνας</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν τα γεγονότα που σχετίζονται με την παραχώρηση από τους Τούρκους της Κύπρου στους Άγγλους. - Να κατανοήσουν τις κύριες πτυχές του Μακεδονικού αγώνα και τους βασικούς πρωταγωνιστές του Μακεδονικού ζητήματος μέσα από την αναδίφηση των πηγών.
<i>Απελευθέρωση – προσάρτηση περιοχών στο ελληνικό κράτος</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν τις συνθήκες κάτω από τις οποίες έγινε η ένωση /προσάρτηση διαφόρων περιοχών (της Ηπειροθεσσαλίας, της Επτανήσου, των Δωδεκανήσων, της Κρήτης, κλπ.) με την Ελλάδα. - Να μελετήσουν τον Ελληνισμό στην Μ. Ασία.
Η Ελλάδα των βαλκανικών και παγκοσμίων πολέμων	
<i>Ο Ελευθέριος Βενιζέλος</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να πληροφορηθούν για το κίνημα στο Γουδί (1909). - Να γνωρίσουν τις πολιτικές εξελίξεις που οδήγησαν τον Βενιζέλο στην εξουσία και να εκτιμήσουν το κυβερνητικό του έργο. - Να γνωρίσουν το Σύνταγμα του 1911.
<i>Οι Βαλκανικοί πόλεμοι</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να παρακολουθήσουν τα κυριότερα γεγονότα των δύο Βαλκανικών πολέμων και να κρίνουν τα αποτελέσματά τους. - Μέσα από τη μελέτη των πηγών (γράμματα, απομνημονεύματα κλπ.) να αξιολογήσουν τα γεγονότα, την ανθρώπινη συμπεριφορά και τις ιδιαίτερες νοοτροπίες της εποχής.
<i>Ο Α' παγκόσμιος πόλεμος</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να προβληματιστούν σχετικά με τα αίτια, τις αφορμές και τις χώρες που έλαβαν μέρος στον Αε παγκόσμιο πόλεμο. - Να πληροφορηθούν τα γεγονότα που οδήγησαν την Ελλάδα να λάβει μέρος στον πόλεμο και τους πρωταγωνιστές τους (εμπόλεμες δυνάμεις, πολεμικά μέτωπα, η στάση της Ελλάδας απέναντι, διαφωνία Κωνσταντίνου – Βενιζέλου, εθνικός διχασμός).

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι διδασκαλίας
<p><i>Η Μικρασιατική Εκστρατεία και η Συνθήκη της Λωζάνης</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν τις βασικές πτυχές της Μικρασιατικής Εκστρατείας και να εκτιμήσουν τις επιπτώσεις της για τον ελληνισμό. - Με την αξιοποίηση των πηγών (προφορική καταγεγραμμένη ιστορία, φωτογραφίες κλπ.) να ερευνήσουν πτυχές της καθημερινής ζωής και της ανθρώπινης συμπεριφοράς αλλά και τις σχέσεις των ανθρώπων διαφορετικής εθνικότητας. - Να ενημερωθούν για την έξοδος του Ελληνισμού από τη Μικρά Ασία. - Να αντιληφθούν τις συνέπειες της Συνθήκης της Λωζάνης για την Ελλάδα και τον ελληνισμό.
<p><i>Η περίοδος του Μεσοπολέμου</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να αναζητήσουν τις αιτίες που οδήγησαν στη διεθνή οικονομική κρίση του 1929 και να αντιληφθούν τις επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία και την κοινωνία. - Να αξιολογήσουν το ρόλο των κοινωνικοπολιτικών εξελίξεων στην καθημερινή και πνευματική ζωή των Ελλήνων της περιόδου. - Να μελετήσουν τη θέση της Ελλάδας στο διεθνή χώρο, τις πολιτικές μεταβολές και πολιτικές εξελίξεις, καθώς και την προσπάθεια για την ανασυγκρότηση και τις επιπτώσεις της διεθνούς οικονομικής κρίσης. - Να μάθουν για τη δικτατορία της 4ης Αυγούστου.
<p><i>Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν τα αίτια, τις αφορμές, τις χώρες που έλαβαν μέρος και τα μέτωπα του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου. - Να πληροφορηθούν τα γεγονότα που οδήγησαν την Ελλάδα να λάβει μέρος στον πόλεμο (π.χ. ο τορπιλισμός της «Έλλης») και τους πρωταγωνιστές. - Να μάθουν για τις μάχες του ελληνικού στρατού στη Β. Ήπειρο εναντίον των Ιταλών, την αντίσταση στη Μακεδονία εναντίον της γερμανικής εισβολής και το ρόλο των γυναικών στον πόλεμο. - Να πληροφορηθούν για τη μάχη της Κρήτης και τη σημασία της. - Να συλλέξουν πληροφορίες και στοιχεία για τη δράση των αντιστασιακών οργανώσεων (ΕΑΜ, ΕΔΕΣ κ.ά.) και να αξιολογήσουν το ρόλο τους (Αντίσταση- Μέση Ανατολή). - Να είναι σε θέση να εκτιμήσουν τις επιπτώσεις της ιταλικής επίθεσης και της ναζιστικής εισβολής στην Ελλάδα.

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι διδασκαλίας
<i>Κατοχή και Αντίσταση</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν το χαρακτήρα και τις επιπτώσεις της γερμανικής κατοχής στην Ελλάδα και τους κατοίκους της. - Να γνωρίσουν βασικά χαρακτηριστικά επεισόδια της αντίστασης (ανατίναξη Γοργοποτάμου) και των θυσιών των Ελλήνων (π.χ. σφαγή των Καλαβρύτων). - Να ερευνήσουν την περίοδο και να εκτιμήσουν τα χαρακτηριστικά της, μέσα από αφηγήσεις, εμπειρίες καθημερινών ανθρώπων, μέσα από λογοτεχνικά κείμενα, ποιήματα, έργα τέχνης κλπ.
Η μεταπολεμική Ελλάδα	
<i>Εμφύλιος πόλεμος στην Ελλάδα</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν τη διεθνή κοινωνία αμέσως μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και τον λεγόμενο Ψυχρό πόλεμο. - Να μελετήσουν τις αιτίες που οδήγησαν σε εμφύλια σύγκρουση τους Έλληνες. - Να πληροφορηθούν για τα «Δεκεμβριανά», την πορεία του εμφύλιου πολέμου και τη λήξη του. - Να αντιληφθούν και να αξιολογήσουν τα καθεστώδες εξορίας Ελλήνων στα νησιά του Αιγαίου (Γυάρος, Μακρόνησος).
<i>Δικτατορία, αντιδικτατορικός αγώνας και αποκατάσταση της δημοκρατίας</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν τις συνθήκες, τις αιτίες και τις αφορμές που ευνόησαν την άνοδο της δικτατορίας του 1967 στην εξουσία. - Να γνωρίσουν της αγώνες των Ελλήνων για δημοκρατία και τις συνθήκες της αποκατάστασής της. - Να συλλέξουν στοιχεία, υλικό πληροφορίες σχετικά με την εξέγερση των φοιτητών του Πολυτεχνείου και να εκτιμήσουν τον αγώνα των φοιτητών και του λαού για τη δημοκρατία και την ελευθερία.
Η σύγχρονη Ελλάδα	
<i>Μεταπολίτευση</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν τους αγώνες του ελληνικού λαού για την αποκατάσταση της δημοκρατίας. - Να προβληματιστούν σχετικά με τα χαρακτηριστικά της νεοελληνικής κοινωνίας την περίοδο της μεταπολίτευσης.
<i>Το Κυπριακό</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να πληροφορηθούν τα βασικά γεγονότα που οδήγησαν στην Τουρκική εισβολή στην Κύπρο. - Να διερευνήσουν το ρόλο της διεθνούς πολιτικής και της Ελλάδας-Τουρκίας στο ζήτημα. - Να κρίνουν το ρόλο της Εκκλησίας και του Μακάριου στον κυπριακό αγώνα.

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι διδασκαλίας
<p>Ευρωπαϊκός προσανατολισμός της Ελλάδας και της Κύπρου</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να συζητήσουν σχετικά με τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό της Ελλάδας και της Κύπρου και να πληροφορηθούν για τα βασικά επεισόδια της πορείας τους προς την ένταξη. - Να κρίνουν τις συνέπειες της οικονομικής ένωσης των χωρών της Ευρώπης και το ρόλο της Ελλάδας και το τέλος του Διπολισμού.
<p>ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ</p>	<p>Η προσέγγιση γίνεται με βάση τα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδας-συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου.</p> <p>Οι μαθητές/ -τριες καλούνται:</p>
<p>Καθημερινή ζωή (μικροϊστορία) και υλικός πολιτισμός</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ εργασία ☐ επαγγέλματα ☐ κατοικία ☐ ενδυμασία ☐ ψυχαγωγία ☐ διατροφή, κλπ. 	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν τα βασικά επαγγέλματα και τις ασχολίες των κατοίκων της Ελλάδας του 19ου αιώνα (υφαντική, ξυλογλυπτική κ.ά.). - Να γνωρίσουν και να ερμηνεύσουν τη θέση και το ρόλο των κοινωνικών τάξεων στην ελληνική κοινωνία (αστικά στρώματα, εργάτες, αγρότες κλπ) σε διάφορες περιοχές και ιστορικές περιόδους. - Να συνειδητοποιήσουν τη σημασία της ψυχαγωγίας και του ελεύθερου χρόνου και να τα συσχετίσουν με το κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο. - Να εκτιμήσουν το ρόλο και τη σημασία της ενδυμασίας στα πλαίσια των κοινωνικών και ιστορικών εξελίξεων. - Να διαμορφώσουν μια εικόνα - μέσα από πηγές- για τη θέση και το ρόλο της γυναίκας και του παιδιού τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Ελλάδα από το 18ο αιώνα και μετά. - Να αναζητήσουν στοιχεία από τις διατροφικές συνήθειες των Ελλήνων από το παρελθόν (μετά την Άλωση) μέχρι τις μέρες μας.
<p>Οικονομική ιστορία</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να μελετήσουν τη ναυτιλία και το εμπόριο ως σημαντικούς παράγοντες ανάπτυξης της οικονομίας του ελληνικού κράτους και ως αφορμή για την σύναψη σχέσεων με άλλους λαούς από την προεπαναστατική περίοδο έως και τις μέρες μας. - Να κατανοήσουν τη σημασία της εκβιομηχάνισης της Ελλάδας (μέσα στο ευρωπαϊκό και παγκόσμιο πεδίο) και να ενημερωθούν για τους βασικούς κλάδους της οικονομίας στην ιστορία της νεότερης και σύγχρονης Ελλάδας. - Να κατανοήσουν τη θέση και το ρόλο της Ελλάδας στο διεθνή καταμερισμό εργασίας αλλά και στο φαινόμενο της οικονομικής μετανάστευσης.

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι διδασκαλίας
Λαϊκά και κοινωνικά κινήματα και επαναστάσεις	
<i>Το εργατικό κίνημα</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να πληροφορηθούν για τη δράση των εργατικών κινήματων στα τέλη του 19ου και κατά τη διάρκεια του 20ου αιώνα.
<i>Το γυναικείο κίνημα</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν τους αγώνες για την ισότητα των δύο φύλων και την αναβάθμιση της κοινωνικής και πολιτικής θέσης των γυναικών.
<i>Το αγροτικό κίνημα</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να μελετήσουν και να κρίνουν τις αιτίες που οδήγησαν στην εξέγερση των αγροτών στο Κιλελέο, τα γεγονότα και τους πρωταγωνιστές. - Να μάθουν για την πορεία του αγροτικού κινήματος στο παρελθόν και στο παρόν.
Τέχνη και Πολιτισμός	
<i>Ιστορία των ιδεών και των επιστημών</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Να έρθουν σε επαφή με τα χαρακτηριστικά και τους φορείς του Διαφωτισμού στην Ευρώπη. - Να είναι σε θέση να κατανοήσουν την επίδραση του κινήματος του Διαφωτισμού στην ελληνική κοινωνία. - Να γνωρίσουν το περιεχόμενο και τους φορείς του Νεοελληνικού Διαφωτισμού και να εκτιμήσουν την αποφασιστική σημασία του για την πνευματική αφύπνιση των Ελλήνων και την ιδεολογική προετοιμασία της Ελληνικής Επανάστασης. - Να γνωρίσουν πνευματικές προσωπικότητες που προετοίμασαν την επανάσταση του Γένους (Διονύσιος Βαε, Κοσμάς ο Αιτωλός, Α. Κοραΐς, Ρ. Φεραΐος, κλπ.) και να εκτιμήσουν το έργο τους. - Να γνωρίσουν βασικές μορφές της πολιτιστικής έκφρασης των Ελλήνων, με έμφαση στο λαϊκό πολιτισμό. - Να γνωρίσουν τον Κ. Παπαρηγόπουλο και να κρίνουν το έργο του (ιδιαίτερα να συζητήσουν το ρόλο της ιστορίας στο σχηματισμό της εθνικής ταυτότητας). - Να γνωρίσουν τις πνευματικές «σχολές» που ιδρύθηκαν στον ελληνικό χώρο: Ιόνιος Ακαδημία, Επτανησιακή σχολή, Αθηναϊκή σχολή. - Να κατανοήσουν τις βασικές πτυχές του πολιτισμού της νεότερης ελληνικής ιστορίας.

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι διδασκαλίας
<p><i>Αρχιτεκτονική</i> <i>Ποίηση – Λογοτεχνία</i> <i>Ζωγραφική</i> <i>Μουσική</i> <i>Αθλητισμός</i> <i>Κινηματογράφος και θέατρο</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να έρθουν σε επαφή με χαρακτηριστικά δείγματα αρχιτεκτονικής και διακόσμησης στον ελλαδικό χώρο πριν και μετά την επανάσταση (σε διάφορα μέρη). - Να έρθουν σε επαφή με δείγματα από το έργο γνωστών αλλά άγνωστων ποιητών και λογοτεχνών. - Να γνωρίσουν λαϊκούς ζωγράφους και δείγματα της τέχνης τους. - Να αντιληφθούν ότι η μουσική αποτελεί μια παγκόσμια «γλώσσα» επικοινωνίας. - Να αναγνωρίζουν κοινά στοιχεία σε μουσικές παραδόσεις διαφορετικών λαών. - Να μάθουν για την Φιλαρμονική Εταιρία Κέρκυρας και τον ιδρυτή της Ν. Μάντζαρο. - Να έρθουν σε επαφή με διάφορα είδη μουσικής (συμφωνική, έντεχνη, λαϊκή, ρεμπέτικη, κ.ά.) και με σύγχρονους μουσικούς και συνθέτες. - Να πληροφορηθούν για την αναβίωση των Ολυμπιακών αγώνων και το χαρακτήρα τους. - Να προσεγγίσουν τον κινηματογράφο ως ένα μέσο καλλιτεχνικής έκφρασης αλλά και αντανάκλαση κοινωνικοπολιτικών πλαισίων και ιστορικών γεγονότων. - Να εξοικειωθούν στη διαδικασία αξιολόγησης κινηματογραφικών ιστορικών έργων. - Να ενημερωθούν για τη σημασία του θεάτρου στην ανάπτυξη της καλλιτεχνικής παιδείας στην μεταπολεμική ελληνική κοινωνία (θέατρο τέχνης του Κουν, Εθνικό θέατρο, περιφερειακά θέατρα κλπ.)
<p>Ιστορία της εκπαίδευσης και της εκπαιδευτικής πολιτικής</p>	
<p>□ <i>Η παιδεία στη νεότερη και σύγχρονη Ελλάδα</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να μελετήσουν τις προσπάθειες των Ελλήνων για παιδεία στα πλαίσια της οθωμανικής αυτοκρατορίας. - Να εκτιμήσουν τη σπουδαιότητα και το ρόλο της παιδείας στην πορεία για την ανεξαρτησία. - Να κρίνουν και να αξιολογήσουν το ρόλο της Εκκλησίας. - Να εκτιμήσουν το ρόλο των ελληνικών πνευματικών κέντρων του εξωτερικού κατά την προεπαναστατική περίοδο. - Να μάθουν για τους κυριότερους σταθμούς ανάπτυξης της εκπαίδευσης στη νεοελληνική κοινωνία.

Θεματικές Ενότητες	Στόχοι διδασκαλίας
	<ul style="list-style-type: none"> - Να πληροφορηθούν για το χαρακτήρα του Εκπαιδευτικού Ομίλου και το σκοπό της ίδρυσής του. -Να ενημερωθούν για τη συζήτηση σχετικά με το γλωσσικό ζήτημα και την καθιέρωση της Δημοτικής Γλώσσας ως επίσημης γλώσσας του ελληνικού κράτους. - Να έρθουν σε επαφή με βασικά στοιχεία από την ιστορία των ελληνικών πανεπιστημίων και να εκτιμήσουν το ρόλο που αυτά διαδραματίζουν για τις σημερινές κοινωνίες. -Να ερευνήσουν και να αξιολογήσουν τις προσπάθειες του ελληνικού κράτους για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση των Ελλήνων της Διασποράς, κλπ.
<p>Το φαινόμενο της Μετανάστευσης</p>	
<p><i>Ο Ελληνισμός της Διασποράς</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να μάθουν να διακρίνουν τους όρους ιστορική και οικονομική μετανάστευση. -Να γνωρίσουν τις προσπάθειες των Ελλήνων της Διασποράς να στηρίξουν ηθικά και οικονομικά τους υπόδουλους Έλληνες. - Να συνειδητοποιήσουν το ρόλο των παροικιών στην πορεία του ελληνικού έθνους. - Να γνωρίσουν τη ζωή και τον πολιτισμό του Ελληνισμού της Μικράς Ασίας. - Να αναφέρουν τις σημαντικότερες αιτίες που οδήγησαν τους Έλληνες στη μετανάστευση καθώς και τις κυριότερες περιόδους μετανάστευσης (1890- 1924, 1950- 1960). - Να γνωρίσουν τα σημερινά κέντρα του απόδημου Ελληνισμού και βασικές πτυχές της ζωής, του πολιτισμού και της δράσης του.
<p><i>Πρόσφυγες και νεοελληνική κοινωνία</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίσουν στοιχεία από την ιστορία του ελληνισμού της Μαύρης Θάλασσας και να αξιολογήσουν τον ιδιαίτερο πολιτισμικό του χαρακτήρα. - Να αντιληφθούν τις επιπτώσεις εξόδου των Ελλήνων από τη Μικρά Ασία και τον Εύξεινο Πόντο. - Να είναι σε θέση να εκτιμήσουν τις δυσκολίες ένταξης των προσφύγων στην ελληνική τοπική κοινωνία.

3.5 Προτεινόμενες ενδεικτικές δραστηριότητες για την υλοποίηση των διδακτικών στόχων κάθε επιπέδου

Το μάθημα της ιστορίας και του πολιτισμού, λόγω της ιδιομορφίας του, προσφέρει πολλές ευκαιρίες για την ανάπτυξη ποικίλων δραστηριοτήτων σε κάθε επίπεδο. Οι δραστηριότητες αυτές μπορεί να γίνονται μέσα ή και έξω από το χώρο του σχολείου. Κάθε δραστηριότητα οργανώνεται με βάση το περιεχόμενο των θεματικών κύκλων ή ενοτήτων και έχει ως στόχο αφενός την καλύτερη κατανόηση του περιεχομένου τους και αφετέρου την καλλιέργεια και ανάπτυξη σχετικών γνώσεων, ενδιαφερόντων, κλίσεων και δεξιοτήτων στους μαθητές της ομογένειας.

Πολλές από τις δραστηριότητες κρίνεται ότι πρέπει να προωθούν τη διαθεματική προσέγγιση και να συνδέουν την ιστορία και τον πολιτισμό με άλλα επιστημονικά πεδία ή με στοιχεία της καθημερινής ζωής των ομογενών. Τις δραστηριότητες μπορεί να τις αναλαμβάνουν οι μαθητές είτε μόνοι τους, είτε κατά ομάδες. Οι δραστηριότητες αυτές άλλοτε μπορεί να έχουν μικρό βαθμό προετοιμασίας από τους μαθητές και άλλοτε, κυρίως στα ειδικά θεματικά πεδία, να προϋποθέτουν ειδική προετοιμασία. Είναι αυτονόητο ότι οι παρακάτω προτάσεις δεν περιορίζουν τους διδάσκοντες. Αντίθετα μάλιστα εκείνοι είναι ελεύθεροι να σχεδιάσουν άλλες δραστηριότητες, με βάση τις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών της παροικίας όπου διδάσκουν και τις ειδικές συνθήκες λειτουργίας του σχολείου τους.

Δραστηριότητες με μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό προετοιμασίας των μαθητών

Άσκηση παρατήρησης, αποκωδικοποίησης και ερμηνείας:

- ιστορικών χαρτών- χρονολογικών πινάκων- διαγραμμάτων
- στατιστικών πινάκων
- εικόνων και φωτογραφιών
- έργων τέχνης

Επιλογή, καταγραφή και παρουσίαση (με σχεδιασμό σχετικών πινάκων):

- ιστορικών γεγονότων, ενεργειών, προσώπων και δράσεων
- ιστορικών πράξεων και καταστάσεων μιας ευρείας ιστορικής περιόδου (μέση και μακρά διάρκεια)
- κριτηρίων για την αξιολόγηση ενός ιστορικού προσώπου, γεγονότος ή μιας δράσεως
- πληροφοριών από πρόσωπα που έζησαν ένα σύγχρονο ιστορικό γεγονός
- ιστορικών και πολιτισμικών όρων
- στοιχείων ενός πολιτισμού και σύγκριση τους με άλλους πολιτισμούς ή με διαφορετικές ιστορικές περιόδους (οριζόντιος και κάθετος άξονας)
- στοιχείων λαϊκού πολιτισμού μιας περιοχής (ήθη και έθιμα των περιοχών τους)
- ονομασιών διαφόρων περιοχών, οδών, πλατειών κ.λπ. σε συνάρτηση με ιστορικά γεγονότα ή εποχές

Έκφραση απόψεων, αξιολογικών κρίσεων και διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων:

- για τις πράξεις των δρώντων προσώπων στην ιστορία
- για ιστορικά γεγονότα και καταστάσεις

(Οι μαθητές-τριες αναζητούν πηγές σχετικά με ιστορικά ζητήματα, συζητούν με τους συμμαθητές τους και διατυπώνουν τα προσωπικά συμπεράσματά τους)

Ανάγνωση και σχολιασμός:

- ποικίλων ιστορικών πηγών/ τεκμηρίων
- κειμένων λογοτεχνίας
- εφημερίδων και περιοδικών

Διατύπωση προβλημάτων και αναζήτηση λύσεων (οργάνωση σχεδίου δράσης, προσδιορισμός προϋποθέσεων, διατύπωση συμπερασμάτων):

- σύνδεση με τη σύγχρονη ιστορική πραγματικότητα του χώρου διαβίωσης των ελλήνων μαθητών-τριών της Διασποράς
- ερμηνεία των ιστορικών γεγονότων (θεωρίες και αρχές).

Βιωματική προσέγγιση:

- συλλογή φωτογραφικού, κινηματογραφικού και ηχητικού υλικού για τη διοργάνωση έκθεσης στην παροικία
- δραματοποίηση ιστορικών γεγονότων ή καταστάσεων
- διοργάνωση θεατρικών παραστάσεων με ιστορικό ή πολιτιστικό περιεχόμενο
- επίσκεψη σε ιστορικούς ή αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία
- προσπάθεια σύνταξης μικρών ιστορικών εκθέσεων
- κατασκευή χαρτών, σχεδίων, λευκωμάτων, κ.λπ.
- ιστορική έρευνα σε χώρους ή αρχεία της περιοχής τους.

Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές αρχές σύνταξης του Π.Σ.Σ.Ι.Π, αλλά και τους διδακτικούς σκοπούς και στόχους των επιμέρους επιπέδων, κρίνεται σκόπιμο να διευκρινιστούν οι βασικές αρχές που θα ήταν καλό να ακολουθήσει ο/η εκπαιδευτικός κατά τη διδασκαλία του/της. Η φύση και ο χαρακτήρας του μαθήματος, αλλά και οι ιδιαίτερες εκπαιδευτικές συνθήκες που επικρατούν στην ελληνόγλωσση Διασπορά δεν επιτρέπουν την «εξ αποστάσεως» οριοθέτηση συγκεκριμένων διδακτικών δραστηριοτήτων, παρά μόνο την ανάπτυξη γενικών αρχών και προτάσεων, τις οποίες θα αξιοποιήσει κατάλληλα ο εκπαιδευτικός κατά περίπτωση.

Οι δραστηριότητες, που πρόκειται να αναπτυχθούν στο πλαίσιο του μαθήματος της ιστορίας και του πολιτισμού οφείλουν να εναρμονίζονται με τους βασικούς σκοπούς και στόχους του μαθήματος που αναπτύχθηκαν εδώ. Ουσιαστικά δηλαδή, να κινούνται προς την κατεύθυνση:

- α) της κατάκτησης από τους μαθητές αντιπροσωπευτικών στοιχείων ιστορίας, μυθολογίας και πολιτισμού, και
- β) της ενεργοποίησης ενός «εναλλακτικού» διδακτικού παραδείγματος.

Με βάση τα παραπάνω προτείνεται:

- Η αξιοποίηση πρωτογενών και δευτερογενών πηγών, που αφορούν το περιεχόμενο των εννοιών του μαθήματος.
- Η χρήση του διαδικτύου (internet) και των νέων τεχνολογιών.
- Η ενθάρρυνση, από την πλευρά του εκπαιδευτικού, συζητήσεων και ερευνητικών δραστηριοτήτων εκ μέρους των μαθητών.
- Η ορθολογική και συχνή χρήση βιβλιοθηκών και αρχείων που βρίσκονται στο κοντινό περιβάλλον των μαθητών.
- Η διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων, στο σχολείο ή στην κοινότητα, με αφορμή συγκεκριμένες ενότητες του μαθήματος.

3.6 Αξιολόγηση της διδασκαλίας του αντικειμένου Στοιχεία Ιστορίας και Πολιτισμού

Η διαδικασία της αξιολόγησης του μαθήματος της ιστορίας και του πολιτισμού αποτελεί το κυριότερο μέσο ανατροφοδότησης της διδακτικής παρέμβασης του εκπαιδευτικού της Διασποράς, μιας και παρ' όλην σαφείς ενδείξεις για την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας του.

Με την αξιολόγηση δεν επιχειρείται μόνο να εξακριβωθεί το κατά πόσο επιτεύχθηκαν ή όχι οι διδακτικοί στόχοι των επιμέρους ιστορικών εννοιών ή θεματικών, αλλά το κατά πόσο οι έλληνες μαθητές της Διασποράς πέτυχαν τον βασικό σκοπό του συγκεκριμένου μαθήματος: την ανάπτυξη της ιστορικής και πολιτισμικής τους σκέψης και συνείδησης μέσα από τη γνώση της ιστορίας και του πολιτισμού της Ελλάδας.

Η όλη διαδικασία της αξιολόγησης του μαθήματος στηρίζεται σε μια σειρά από κριτήρια, τα οποία αναφέρονται στο βασικό σκοπό και τους επιμέρους στόχους διδασκαλίας του μαθήματος. Πιο συγκεκριμένα, τα κριτήρια αυτά είναι:

α) Η κατάκτηση από τους μαθητές βασικών στοιχείων της ελληνικής ιστορίας, μυθολογίας και πολιτισμού. Το κριτήριο αυτό αναφέρεται στην ικανότητα του μαθητή να:

- χρησιμοποιεί βασικές έννοιες και όρους από την ιστορική και πολιτισμική πραγματικότητα,
- αναφέρεται στην ελληνική μυθολογία και στη μυθολογία άλλων λαών,
- κατέχει βασικά στοιχεία της αρχαίας, μεσαιωνικής / βυζαντινής και νεότερης ιστορίας,
- αναγνωρίζει και εκτιμά την αξία στοιχείων από τον πολιτισμό των Ελλήνων (Ελλάδα και παροικία), αλλά και άλλων λαών.

β) Ο βαθμός ενεργοποίησης και εφαρμογής του εναλλακτικού διδακτικού παραδείγματος, που προάγεται μέσω του Π.Σ.Σ.Ι.Π., και το οποίο επιδιώκει την «αναβάθμιση» του μαθητή από παθητικό δέκτη σε «ενεργητικό αναζητητή» της ιστορικής «αλήθειας». Το κριτήριο αυτό αναφέρεται στην ευχέρεια του μαθητή να:

- αναζητά, να βρίσκει και να αξιοποιεί πρωτογενείς ή δευτερογενείς ιστορικές πηγές.
- χρησιμοποιεί πολλαπλές πηγές πληροφόρησης (βιβλία, διαδίκτυο, προφορικές μαρτυρίες, επιτόπια προσωπική έρευνα)

- εκφράζεται και να επιχειρηματολογεί με βάση τα τεκμήρια που διαθέτει
- αποστασιοποιείται από «φορτισμένες» ιδέες ή καταστάσεις, σεβόμενος το «διαφορετικό».

Σχετικά με τη μεθοδολογία αξιολόγησης του μαθήματος της ιστορίας και του πολιτισμού, αυτή, από τη μια, οφείλει να βασιστεί στην εμπειρία και την πρακτική που ακολουθείται στο πλαίσιο των διαδικασιών της εκπαιδευτικής αξιολόγησης, λαμβάνοντας όμως σοβαρά, από την άλλη, τις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές και διδακτικές συνθήκες που επικρατούν στην ελληνόγλωσση Διασπορά. Στο σημείο αυτό, ιδιαίτερος κρίνεται ο ρόλος του / της εκπαιδευτικού, που είναι σε θέση να αξιολογήσει όχι μόνο το κατακτηθέν γνωστικό περιεχόμενο, αλλά κυρίως το βαθμό καλλιέργειας της δι-ιστορικής και δι-πολιτισμικής συνείδησης των μαθητών του/της.